

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 202/2020

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Ε')

Συνεδρίαση της 23^{ης} Δεκεμβρίου 2020.

Σύνθεση

Πρόεδρος: Νίκη Μαριόλη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Αφροδίτη Κουτούκη, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Γεώργιος Βαμβακίδης, Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Ιωάννα Λεμπέση και Μαρία Δεληγιάννη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Δημήτριος Καμάρης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου 71023/26-10-2020 έγγραφο του Τμήματος Εσόδων της Διεύθυνσης Οικονομικών ΟΤΑ της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Αναπτυξιακής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών.

Περίληψη ερωτήματος: α) Εάν η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος επί γηπέδου, ακάλυπτου χώρου οικοπέδου ή κτιρίου δημιουργεί το πρώτον υποχρέωση ή επηρεάζει την ήδη υφιστάμενη υποχρέωση του κυρίου, επικαρπωτή ή νομέα του ακινήτου για καταβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας και β) Εάν η επιφάνεια του χώρου στον οποίο εγκαθίσταται φωτοβολταϊκό σύστημα προς παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προσμετράται κατά τον υπολογισμό του ενιαίου τέλους καθαριότητας και φωτισμού και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων για τη χρήση του χώρου αυτού.

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό.

1. Με σειρά εγγράφων των Δήμων Μεγαρέων (8130/02-09-2010), Φαλαισίας (4827/26-10-2010), Μυτιλήνης (17196/05-11-2010), Λέσβου (10326/21-02-2011) Πύργου (13365/26-03-2012), Χαϊδαρίου (12173/26-04-2012), Πυλαίας-Χορτιάτη

(22156/23-05-2012), της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (40571/12714/11-11-2010) και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου (3917/1181/07-04-2011), τα οποία απευθύνονταν στην ερωτώσα υπηρεσία ή περιήλθαν σ' αυτήν ως συνημμένα των τελευταίων, υποβλήθηκαν ερωτήματα αναφορικά με την υποχρέωση των αιτουμένων σύνδεση φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων με το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας να καταβάλλουν ενιαίο τέλος καθαριότητας και φωτισμού και φόρο ηλεκτροδοτούμενων χώρων για τη χρήση των ακινήτων επί των οποίων είχαν εγκατασταθεί τα φωτοβολταϊκά συστήματα, καθώς και τέλος ακίνητης περιουσίας επί της αξίας των τελευταίων, όπως, επίσης, εάν υπήρχε ειδική νομοθετική πρόβλεψη για απαλλαγή των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας από δημοτικούς φόρους και τέλη.

Η ερωτώσα υπηρεσία με το με αριθμό πρωτοκόλλου 20956/09-10-2012 έγγραφό της προς τους ερωτώντες Δήμους, αφού τους πληροφορούσε ότι το εν λόγω ζήτημα τελεί υπό διερεύνηση, πρότεινε ως ενδεδειγμένη αντιμετώπιση, ενόψει της υπάρχουσας αβεβαιότητας, να χορηγείται από τις προς τούτο αρμόδιες δημοτικές υπηρεσίες η απαιτούμενη βεβαίωση για τη σύνδεση των φωτοβολταϊκών συστημάτων με το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας χωρίς προσδιορισμό φόρων και τελών, με την επιφύλαξη να αναζητηθούν οι αναλογούντες δημοτικοί φόροι και τέλη αναδρομικά στην περίπτωση που δεν συνέτρεχε λόγος απαλλαγής.

Ακολούθως, ο Συνήγορος του Πολίτη, απευθυνόμενος στην ερωτώσα υπηρεσία με τα με αριθμούς πρωτοκόλλου 185432/37399/07-10-2015 και 144/14-11-2018 έγγρατά του, διαπιστώνει αναχρονιστικότητα του ισχύοντος νομικού πλαισίου του β.δ/τος 24-09/20-10-1958 περί των προσόδων δήμων και κοινοτήτων και τελικά κενό νόμου ως προς την επιβολή του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού για τη χρήση μη στεγασμένων χώρων προς παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων επ' αυτών, την μη ομοιόμορφη αντιμετώπιση του θέματος από τις δημοτικές αρχές και προτείνει την προώθηση οριστικής λύσης του θέματος από τις συναρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων Εσωτερικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

2. Στα πλαίσια του πιο πάνω προβληματισμού, η ερωτώσα υπηρεσία, υπέβαλε τα αναφερόμενα στο προοίμιο της παρούσας ερωτήματα, αφού επισημαίνει στο πιο πάνω με αριθμό πρωτοκόλλου 71023/26-10-2020 έγγραφό της τα ακόλουθα:

α) Τα στοιχεία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας χαρακτηρίζονται ως εγκαταστάσεις τόσο στην παράγραφο 19 του άρθρου 2 του Ν.Ο.Κ. (ν. 4067/2012 - Α' 79), όσο και στην ταυτάριθμη παράγραφο και άρθρο του προϊσχύσαντα Γ.Ο.Κ. (ν. 1577/1985 – Α' 210), ενώ οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί ορίζονται ως εγκαταστάσεις και στην παράγραφο 32 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006 (Α' 129).

β) Σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 11 του Ν.Ο.Κ., οι μηχανολογικές εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν προσμετρώνται στο συντελεστή δόμησης.

γ) Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 19 του Ν.Ο.Κ., τα φωτοβολταϊκά και τα λοιπά συστήματα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας περιλαμβάνονται στις κατασκευές που επιτρέπεται να τοποθετούνται πάνω στο κτίριο καθ' υπέρβαση του μέγιστου επιτρεπόμενου ύψους της περιοχής.

δ) Σύμφωνα με το άρθρο 1 της με αριθμό 36720/25-08-2010 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΑΑΠ 376) απαγορεύεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε αδόμητα οικοπέδα.

ε) Με την με αριθμό 48082/42464/21-11-2012 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, κατά την ενάσκηση του εκ του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 ελέγχου νομιμότητας, ακυρώθηκε κανονιστική απόφαση δημοτικού συμβουλίου περί επιβολής ανταποδοτικών τελών και δημοτικών φόρων σε εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, με αιτιολογία ότι «..... οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 2 του ν. 3468/2006 είναι εγκαταστάσεις που εκμεταλλεύονται τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τις μετατρέπουν σε ηλεκτρική, πρόκειται δηλ. για εγκαταστάσεις-κατασκευές μονάδων παραγωγής ρεύματος και όχι για ακίνητα ή κτίσματα, οι οποίες παράγουν ηλεκτρική ενέργεια και ως εκ τούτου δεν υποχρεούνται στην καταβολή τελών βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων».

Νομοθετικό πλαίσιο.

3. Στο άρθρο 24 του ν. 2130/1993 «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, των διατάξεων για τις προσόδους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης κλπ.» (Α' 62), όπως το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 7 διακρίθηκε σε αυτοτελή περίπτωση Α και το επόμενο σε περίπτωση Β και προστέθηκε υποπερίπτωση ε στη δημιουργηθείσα περίπτωση Β με τις παραγράφους 1, 2 και 3 αντίστοιχα του άρθρου 60 του ν. 4483/2017 (Α' 107), ορίζεται ότι: «Τέλος Ακίνητης Περιουσίας. 1. Από 1^η Ιανουαρίου 1993 επιβάλλεται υπέρ των δήμων και κοινοτήτων τέλος, το οποίο υπολογίζεται επί της αξίας της ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται εντός της διοικητικής τους περιφέρειας κατά τις ακόλουθες διακρίσεις: α) Στα πάσης φύσεως ακίνητα που βρίσκονται εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εντός των ορίων οικισμών υφιστάμενων προ του έτους 1923 ή εντός ορίων οικισμών πληθυσμού κάτω των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων. β) Στα κάθε είδους κτίσματα που βρίσκονται εκτός του εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων οικισμών υφιστάμενων προ του έτους 1923 ή εκτός ορίων οικισμών πληθυσμού κάτω των δύο χιλιάδων (2.000)

κατοίκων. Στην περίπτωση β' για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη, από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, η αξία των κτισμάτων και η αξία της διπλάσιας έκτασης από εκείνη που καταλαμβάνουν τα κτίσματα, εφ' όσον υφίσταται. 2. Ο συντελεστής του τέλους καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου από μηδέν εικοσιπέντε τοις χιλίοις ($0,25^{0/100}$) μέχρι μηδέν τριάντα πέντε τοις χιλίοις ($0,35^{0/100}$) και είναι ενιαίος για όλη τη διοικητική τους περιφέρεια. 3. Το τέλος βαρύνει τον κατά την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους κύριο του ακινήτου και σε περίπτωση επικαρπίας ή νομής τον επικαρπωτή ή νομέα. 4. 6. Για τον υπολογισμό της αξίας των ακινήτων λαμβάνονται υπόψη μόνο το ύψος της τιμής ζώνης και ο συντελεστής παλαιότητας, όπως καθορίζονται και ισχύουν κάθε φορά με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών κατά τη διαδικασία του άρθρου 41 του ν. 1249/1982 (ΦΕΚ 43 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 14 του ν. 1473/1984 (ΦΕΚ 127 Α'). Στις περιοχές που δεν έχει γίνει καθορισμός της τιμής των ακινήτων με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, κατά την ανωτέρω διαδικασία, ο υπολογισμός της αξίας τους γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, το οποίο λαμβάνει υπόψη και τα τηρούμενα στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. στοιχεία. 7.Α. Στο δημοτικό ή κοινοτικό τέλος ακίνητης περιουσίας δεν υπόκεινται τα πάσης φύσεως ακίνητα που ανήκουν: α) Στο Ελληνικό Δημόσιο, στα Ν.Π.Δ.Δ., στους Ο.Τ.Α. και στις δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις. β) 8. 9. Το ποσό του τέλους προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό της αξίας κάθε ακινήτου επί τον συντελεστή του τέλους. 10. 23. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου».

Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας αυτής παραγράφου εκδόθηκε η με αριθμό 8752/22-02-1994 απόφαση Υπουργού Εσωτερικών, όπως αντικαταστάθηκε με την 14989/28-03-1996 απόφαση του ιδίου Υπουργού (Β' 256), κατά την οποία: «..... 1. Παράγραφος 1. - Περίπτωση α. Στην έννοια "Στα πάσης φύσεως ακίνητα που βρίσκονται εντός συγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή ...", υπάγονται κτίσματα ή οικοπέδα εφόσον τα τελευταία πληρούν τις, υπό των πολεοδομικών διατάξεων, προβλεπόμενες προϋποθέσεις. - Περίπτωση β. Στην έννοια "κάθε είδους κτίσματα που βρίσκονται εκτός του συγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή ...", υπάγονται μόνο τα κτίσματα που έχουν ανεγερθεί εκτός σχεδίου (νόμιμα ή αυθαίρετα). Στην αξία όμως των κτισμάτων λαμβάνεται υπόψη αθροιστικά και η αξία της διπλάσιας έκτασης από εκείνη που καταλαμβάνει επί του εδάφους το κτίσμα, εφόσον φυσικά υφίσταται τόση έκταση, άλλως η τυχόν υπάρχουσα. 3. Παράγραφος 6 : Για τον υπολογισμό της αξίας των ακινήτων ακολουθείται κατά περίπτωση η κατωτέρω διαδικασία: α. Αντικειμενικός Προσδιορισμός της αξίας: Για τις περιοχές όπου ισχύει σήμερα το σύστημα του αντικειμενικού

προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, λαμβάνεται υπόψη : α) για τα κτίσματα μόνο η τιμή ζώνης (αντικειμενική αξία κτίσματος) και ο συντελεστής παλαιότητας αυτών β) για τα οικοπέδα, ο συντελεστής οικοπέδου (Σ.Ο.) και η τιμή οικοπέδου (Τ.Ο.), όπως καθορίζονται και ισχύουν κάθε φορά με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών κατά τη διαδικασία του άρθρου 41 Ν. 1249/82 και άρθρο 14 Ν. 1473/84, γ) για τα οικοπέδα εντός των οποίων υπάρχει μικρό κτίσμα (μερικώς κτισμένο οικόπεδο) που δεν εξαντλεί το τμήμα που του αναλογεί, ο υπολογισμός γίνεται ξεχωριστά, (η αξία του οποίου εμπεριέχεται στο κτίσμα), όπως η ανωτέρω περίπτωση (α) για δε το υπόλοιπο τμήμα οικοπέδου όπως η ανωτέρω περίπτωση (β). Προσδιορισμός με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Στις περιοχές όπου δεν ισχύει ο αντικειμενικός προσδιορισμός της αξίας των ακινήτων, ο υπολογισμός της γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, το οποίο λαμβάνει υπόψη και τα τηρούμενα στην αρμόδια ΔΟΥ στοιχεία, καθώς και κάθε άλλο συναφές και χρήσιμο στοιχείο (από συμβολαιογραφικές πράξεις και δικαστικές αποφάσεις, τοπικές συνθήκες κ.α.). Στην περίπτωση αυτή προσδιορίζεται από το Δημοτικό ή Κοινοτικό Συμβούλιο αφενός η τιμή ζώνης των κτισμάτων και αφετέρου η τιμή ζώνης των οικοπέδων κατά ορθή κρίση. - Ο συντελεστής οικοπέδου (Σ.Ο.) είναι αυτός που επίσης έχει καθορισθεί κατά περιοχή (όπου ισχύει ο αντικειμενικός προσδιορισμός της αξίας των ακινήτων), από το Υπουργείο Οικονομικών για τον υπολογισμό της αξίας των οικοπέδων. Στις περιοχές που δεν ισχύει ο αντικειμενικός προσδιορισμός, ο συντελεστής οικοπέδου προσδιορίζεται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο σύμφωνα με τα στοιχεία και τα κριτήρια, για κάθε περιοχή, της αρμόδιας ΔΟΥ.....».

Στη δε εκδοθείσα κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 41 του ν. 1249/1982 (Α' 43) με αριθμό 1067780/82/Γ0013/09-06-1994 «Τροποποίηση, βελτίωση και κωδικοποίηση των διατάξεων που αφορούν τη φορολογητέα αξία μεταβιβαζομένων με οποιαδήποτε αιτία ακινήτων εντός σχεδίου, κατά το αντικειμενικό σύστημα» απόφαση του Υπουργού Οικονομικών (Β' 549), όπως ισχύει, ορίζεται ότι:

Άρθρο 1: «Ορισμοί. 1. Ζώνη γενικά θεωρείται ένα τμήμα πόλης ή χωριού, το οποίο, σύμφωνα με τους πίνακες τιμών, έχει ενιαία τιμή (ΤΖ). 2. Τιμή ζώνης ή τιμή εκκίνησης (ΤΖ). Είναι η ενιαία τιμή αφετηρίας, την οποία έχει κάθε ακίνητο, το οποίο βρίσκεται στη ζώνη αυτή. Η τιμή ζώνης (ΤΖ), αναφέρεται στην συνολική αξία κτίσματος και οικοπέδου που αναλογεί σε ένα τετραγωνικό μέτρο (μ²) επιφάνειας, καινούριας κατοικίας ή διαμερίσματος στον Α' όροφο της οικοδομής με πρόσοψη σε ένα μόνο δρόμο. 3. 6. Συντελεστής Οικοπέδου (ΣΟ). Είναι ο συντελεστής που απομειώνει την αξία του οικοπέδου, ενόψει του γεγονότος της αφαίρεσης κοινόχρηστων χώρων και μέρους του εργολαβικού οφέλους. 7.».

Άρθρο 2: «Γενικές Έννοιες. 1. Το αντικειμενικό σύστημα εφαρμόζεται για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας κατά τη μεταβίβαση ακινήτων με επαχθή αιτία ή αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, καθώς και στη φορολογία αυτόματου υπερτιμήματος (ΦΑΥ), εφόσον τα ακίνητα βρίσκονται εντός σχεδίου πόλης και μόνο αν αυτά (ακίνητα) βρίσκονται σε περιοχές που έχουν ενταχθεί στο σύστημα. 2. Για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας των ακινήτων, κάθε δήμος ή κοινότητα χωρίζεται σε επιμέρους ζώνες για τις οποίες ορίζεται τιμή ζώνης (TZ), συντελεστής εμπορικότητας (ΣΕ) των δρόμων της, συντελεστής οικοπέδου (ΣΟ), συντελεστής συμμετοχής οικοπέδου (ΣΣΟ) και συντελεστής αξιοποίησης οικοπέδου (ΣΑΟ).».

4. Στο β.δ/μα της 24-9/20-10-1958 «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων» (Α' 171), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 21, όπως η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 4 του ν. 1080/1980 (Α' 246), η προβλεπόμενη έγκριση του Νομάρχου καταργήθηκε με το άρθρο μόνο του π.δ/τος 22/1982 (Α' 3) και η παρ. 7 προστέθηκε με το άρθρο 32 του α.ν. 344/1968 (Α' 71): «1. Δια τας υπό του δήμου ή κοινότητος παρεχομένης υπηρεσίας καθαριότητος των οδών, πλατειών και κοινοχρήστων εν γένει χώρων, της περισυλλογής, αποκομιδής και διαθέσεως απορριμμάτων, ως και της κατασκευής και λειτουργίας κοινοχρήστων αφοδευτηρίων, επιβάλλεται τέλος οριζόμενον δι' αποφάσεως του συμβουλίου, υποκειμένης εις την έγκρισιν του νομάρχου. 2. 5. Το τέλος καθαριότητος και αποκομιδής απορριμμάτων βαρύνει τον ποιούμενον χρήσιν των ακινήτων, υποχρεούμενον εις την καταβολήν τούτου ανά εξαμήνον εις το δημοτικόν ή κοινοτικόν ταμείον. 7. Εν περιπτώσει συνεισπράξεως των δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητος και φωτισμού υπό της ΔΕΗ, τα τέλη βαρύνουν τον εκάστοτε υπό ταύτης φερόμενον καταναλωτήν και, αν ούτος είναι πρόσωπον διάφορον του πράγματι καταναλωτού ηλεκτρικής ενεργείας, τον τελευταίον τούτον υποχρεούμενον εις την καταβολήν των ως άνω τελών επί τη βάσει της εις τον βεβαιωτικόν κατάλογον του δήμου ή της κοινότητος εγγραφής του φερομένου υπό της ΔΕΗ ως καταναλωτού.».

Άρθρο 22: «Φωτισμός. 1. Δια τας δαπάνας εγκαταστάσεων, συντηρήσεως και ηλεκτρικής ενεργείας προς φωτισμόν των κοινοχρήστων χώρων επιτρέπεται δι' αποφάσεως του συμβουλίου, υποκειμένης εις την έγκρισιν του νομάρχου, η επιβολή υπέρ του δήμου ή κοινότητος τέλους μη δυναμένου να υπερβή τα τριάκοντα τοις εκατόν του εκάστοτε επιβαλλομένου τέλους καθαριότητος. Τα εκ του τέλους έσοδα διατίθενται αποκλειστικώς δια τας δαπάνας φωτισμού».

Άρθρο 82, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 60 του ν. 1416/1984 (Α' 18), η παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 135 του ν. 4483/2017 (Α'107), οι

παράγραφοι 3 και 4 προστέθηκαν, με αναρίθμηση των επόμενων παραγράφων, με το άρθρο 13 του ν. 4337/2015 (Α'129) και, στη συνέχεια, η παράγραφος 3 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 5 του άρθρου 79 του ν. 4530/2018 (Α' 59): «Απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές. 1. Απαλλάσσονται από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά: α) το ελληνικό δημόσιο και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, β) οι ιεροί ναοί και γ) εκείνοι οι οποίοι έχουν φορολογικές απαλλαγές από συμβάσεις που έχουν συνάψει με το δημόσιο, εφόσον οι συμβάσεις αυτές κυρώθηκαν με νόμο και αναφέρουν ρητά την απαλλαγή από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές. 2. Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφονται στην περίπτωση γ' της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και το ελληνικό δημόσιο από το τέλος ύδρευσης, το τέλος αποχέτευσης, το τέλος χρήσεως υπονόμου και το ειδικό τέλος κύκλου νερού. 3. Δεν επιβάλλονται ανταποδοτικά τέλη καθαριότητας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες προς τους οποίους το Ελληνικό Δημόσιο ή το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Δημοσίου Α.Ε. ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ελέγχονται από το Ελληνικό Δημόσιο έχουν αναθέσει την παροχή υπηρεσίας ή την εκτέλεση έργου, με σύμβαση παραχώρησης, που κυρώνεται από τη Βουλή με τυπικό νόμο, εφόσον στην εν λόγω σύμβαση προβλέπεται ότι οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται από τα ανωτέρω πρόσωπα ή οντότητες. 4. 6. Ειδικές διατάξεις που θεσπίζουν απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές καταργούνται.....».

Στο α.ν. 507/1968 «Περί των τελών καθαριότητος και φωτισμού εις τους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς» (Α' 184), όπως ίσχυσε πριν την κατάργησή του με την παράγραφο 3 του άρθρου 12 του ν. 25/1975, ορίζονταν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1: «1. Τα δυνάμει των άρθρων 21 και 22 του από 24-9/20.10.1958 Β.Δ. "περί κωδικοποίησεως εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων" επιβαλλόμενα δημοτικά τέλη καθαριότητος - αποκομιδής απορριμμάτων και φωτισμού καθορίζονται δια τους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς από 1^{ης} Ιανουαρίου 1968 και εφεξής εις επιβάρυνσιν ανά ηλεκτρικόν μετρητήν, δια του οποίου ικανοποιούνται αι φωτιστικάί ανάγκαι εκάστου ακινήτου. Προς υπολογισμόν του ανά ηλεκτρικόν μετρητήν τέλους εξευρίσκεται το γινόμενον της επιφανείας εις τετραγωνικά μέτρα των παρά του ηλεκτρικού μετρητού δια φωτισμόν εξυπηρετούμενων εστεγασμένων χώρων επί συντελεστήν ανά τετραγωνικόν μέτρον, καθοριζόμενον εκάστοτε δι' αποφάσεως του δημοτικού Συμβουλίου, υποκείμενης εις την έγκρισιν του οικείου Νομάρχου δυνάμενου να μεταρρυθμίξη ταύτην. Εν τη εφαρμογή της

παρούσης διατάξεως δεν απαιτείται η σύνταξις χρηματικού καταλόγου υπό του δήμου. 2. Ο κατά την προηγούμενην παράγραφον συντελεστής δύναται να καθορίζεται ανά τετραγωνικόν μέτρον προκειμένου μεν περί κατοικιών από δραχμάς τέσσαρας (4) μέχρι έξ (6), δια πάντα δε τα λοιπά ακίνητα, πλην των κατά το άρθρον 2 εξαιρουμένων, από δραχμάς οκτώ (8) μέχρι δώδεκα (12). 3. Ο προσδιορισμός της εις τετραγωνικά μέτρα επιφανείας των κατά την παράγραφον 1 υποχρέων ενεργείται ως ακολούθως: α. Δι' όσα ακίνητα χρησιμοποιούνται ως κατοικίαι και εξυπηρετούνται δια τον φωτισμόν των υπό μετρητού δια τιμολογίου T-3 θα ληφθή ως βάσις υπολογισμού η εμβαλομέτρησις η γενομένη υπό της ΔΕΗ, δια τον υπολογισμόν της παγίας επιβαρύνσεως του τιμολογίου τούτου. Εις την αυτήν κατηγορίαν περιλαμβάνονται και αι κατοικίαι υπό τιμολόγιον T-3 μετ' επαγγελματικής στέγης. β. Δια πάντα τα λοιπά ακίνητα, πλην των κατά το άρθρον 2 εξαιρουμένων, θα ληφθή ως βάσις υπολογισμού η εμβαδομέτρησις η ενεργούμενη υπό της ΔΕΗ επί τη βάσει υπεύθυνων δηλώσεων των υποχρέων».

Άρθρο 2: «Οι στερούμενοι ηλεκτρικής εγκαταστάσεως, αι βιομηχανία, τα κινηματοθέατρα, τα αυτοκίνητα εν γένει, αι επιχειρήσεις πωλήσεως οικοδομήσιμων υλών (μάνδραι), οι σταθμοί και τα συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων, αι εκθέσεις πωλήσεως μεταχειρισμένων αυτοκινήτων και πάσα εν γένει επιχείρησις ασκούμενη εν μη εστεγασμένω χώρῳ, υποχρεούνται εις την πληρωμήν τελών καθαριότητος και φωτισμού υπολογιζόμενων κατά τας διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του αυτού ως άνω Βασ. Διατάγματος».

Άρθρο 3: «1. Τα τέλη της παραγράφου 1 του άρθρου 1 βαρύνουν τον υπόχρεον εις πληρωμήν του λογαριασμού καταναλώσεως ηλεκτρικού ρεύματος και συνεισπράττονται μετ' αυτού ενιαίως υπό της ΔΕΗ δια δόσεων ίσων προς τον αριθμόν των εκδιδόμενων κατ' έτος λογαριασμών.».

Στη δε παράγραφο 1 του άρθρου 12 του ν. 318/1969 ορίζεται ότι: «1. Μετά την έγκρισιν υπό του Νομάρχου της αποφάσεως του συμβουλίου, δι' ής ορίζεται το τέλος, καταρτίζεται ο βεβαιωτικός κατάλογος αυτού, κατά τας διατάξεις των παραγράφων 3-5 του άρθρου 4 του από 17 Μαΐου 1959 Β.Δ. Εν περιπτώσει εισπράξεως των τελών τούτων υπό της Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) η τε βεβαίωσις και είσπραξις αυτών ενεργείται κατά τα δι' αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών οριζόμενα, εκδιδομένης επί τη βάσει των διατάξεων του άρθρου 101 του Ν.Δ. 4260/1962, ως τούτο ετροποποιήθη μεταγενεστέρως, επιφυλασσομένων των διατάξεων του Α.Ν. 507/1968 "περί των τελών καθαριότητος και φωτισμού εις τους δήμους Αθηναίων και Πειραιώς".».

Ακολούθως, στο ν. 25/1975 «Περί υπολογισμού και τρόπου εισπράξεως δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητος και φωτισμού και ρυθμίσεως

συναφών θεμάτων» (Α' 74), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο δημοσιεύσεώς του, ορίζονταν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1: «Τα κατά την κειμένην νομοθεσίαν οφειλόμενα τέλη καθαριότητας και αποκομιδής απορριμμάτων και φωτισμού υπέρ των δήμων και κοινοτήτων καθορίζονται δι' έκαστον εστεγασμένον ή μη χώρον ανά μετρητήν παροχής ηλεκτρικού ρεύματος προς φωτισμόν παρά της ΔΕΗ και εξευρίσκεται δια πολλαπλασιασμού των τετραγωνικών μέτρων της επιφάνειας του χώρου τούτου επί συντελεστήν οριζόμενον εις ακεραίας μονάδας δραχμών δι' αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, εγκρινομένης υπό του νομάρχου. 2. 3. 4. Δια της κατά την παράγραφον 1 αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου ορίζεται εις συντελεστής κατά τετραγωνικόν μέτρον δι' εστεγασμένους χώρους χρησιμοποιούμενους δια κατοικίαν ή εγκατάστασιν φιλανθρωπικών ή νοσηλευτικών ιδρυμάτων Δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εις α δεν περιλαμβάνονται αι ιδιωτικά κλινικά και έτερος δι' εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως. Εξαιρούνται οι στερούμενοι ηλεκτρικής εγκαταστάσεως ως και οι μη εστεγασμένοι χώροι εφ' ων εφαρμόζονται τα εν άρθρω 3 του παρόντος οριζόμενα. 5.».

Άρθρο 2: «1. Ο καθορισμός της επιφάνειας των εστεγασμένων χώρων ενεργείται ως ακολούθως: α) Δια χώρους χρησιμοποιούμενους ως κατοικίας, δι' ους ίσχυσε το ήδη αντικατασταθέν τιμολόγιον Τ3, η επιφάνεια καθορίζεται επί τη βάσει της γενομένης μετρήσεως της δια την υπαγωγήν του υποχρέου εις το ανωτέρω τιμολόγιον. β) Δια τους λοιπούς χώρους, πλην των κατά την παράγραφον 1 του άρθρου 3 εξαιρουμένων, λαμβάνεται ως βάση υπολογισμού προκειμένου μεν περί των το πρώτον ηλεκτροδοτούμενων η εμβαδομέτρησις η αναφερόμενη εις τας παρά των υποχρέων υποβαλλομένας εις την ΔΕΗ δια την σύνδεσιν των υπευθύνους δηλώσεις, προκειμένου δε περί των ήδη ηλεκτροδοτούμενων η εμβαδομέτρησις η ενεργουμένη υπό των δήμων και κοινοτήτων επί τη βάσει υποβαλλομένων προς αυτούς υπευθύνων δηλώσεων των υποχρέων καταναλωτών. Δια τους ηλεκτροδοτούμενους το πρώτον χώρους η προς την ΔΕΗ υποβαλλομένη προς σύνδεσιν δήλωσις δέον να φέρη επ' αυτής βεβαίωσιν του οικείου δήμου ή κοινότητος περί καταθέσεως παρ' αυτοίς αντιγράφου ταύτης. Δια τους ήδη ηλεκτροδοτούμενους χώρους των Δήμων Αθηναίων και Πειραιώς δι' ους είχαν υποβληθή κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του Α.Ν. 507/1968 υπεύθυνοι δηλώσεις δεν απαιτείται υποβολή νέας τοιαύτης. γ) Δια τον προσδιορισμόν της εις τετραγωνικά μέτρα επιφανείας των κατοικιών των κειμένων εις αγροτικές περιοχάς δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι χώροι σταυλισμού ως και οι εκτός της κυρίας κατοικίας λοιποί χώροι οι μη προοριζόμενοι δι' οίκησιν. 3. Οι υπόχρεοι εις καταβολήν τελών καθαριότητος και φωτισμού, εις περίπτωσιν αυξήσεως της επιφανείας δια προσθήκης κτισμάτων, υποχρεούνται εις υποβολήν

συμπληρωματικής δηλώσεως προς την ΔΕΗ δια του εις όν υπάγονται δήμου ή κοινότητας. Κατά την αυτήν διαδικασίαν γνωστοποιείται και η μείωσις της επιφανείας δια την ανάλογον μείωσιν των τελών. 4.».

Άρθρο 3: «1. Οι στερούμενοι ηλεκτρικής εγκαταστάσεως υποχρεούνται εις την πληρωμήν τελών, καθαριότητος και φωτισμού, υπολογιζομένων κατά τας διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του από 24-9/20-10-1958 Β.Δ. "περί κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων. 2. Τα τέλη τα βαρύνοντα μη εστεγασμένους χώρους, ως βιομηχανιών, κινηματοθεάτρων, επιχειρήσεων πωλήσεως οικοδομησίμων υλικών, σταθμών και συνεργείων επισκευής αυτοκινήτων και λοιπών εν γένει επιχειρήσεων ασκουμένων εν μη εστεγασμένων χώρων ως και τας εποχιακώς κατοικουμένας οικίας, συνεισπράττονται υπό της ΔΕΗ κατά τας διατάξεις του παρόντος ως ακολούθως: Ο δήμος ή η κοινότης προσδιορίζει το εις τετραγωνικά μέτρα πλασματικόν εμβαδόν, το οποίον πολλαπλασιαζόμενο επί τον ισχύοντα κατά κατηγορίαν συντελεστήν δι' εστεγασμένους χώρους αποδίδει ποσό τελών, ίσον προς το προκύπτον κατά τον συμφώνως προς τας διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του από 24-9/20-10-1958 Β.Δ. υπολογισμόν. Το κατά τα άνω προσδιοριζόμενον εμβαδόν, γνωστοποιείται παρά των δήμων και κοινοτήτων εις την ΔΕΗ κατά τα εν εδαφίω β' του άρθρου 2 του παρόντος νόμου οριζόμενα. Εις μεν το πρώτον αιτούντας την παροχήν ηλεκτρικού ρεύματος καταναλωτάς της κατηγορίας ταύτης, η ΔΕΗ δεν προβαίνει εις σύνδεσιν, εάν δεν προσαχθεί παρ' αυτών έγγραφον του δήμου ή κοινότητας, εξ ου να προκύπτη το κατά τα προαναφερθέντα καθορισθέν εμβαδόν βάσει του οποίου θέλει ενεργείται είσπραξις των τελών».

Άρθρο 13: «Η κατά τας διατάξεις του παρόντος είσπραξις των περί ων πρόκειται τελών ενεργείται από της 1^{ης} Ιανουαρίου 1976, προκειμένου δε περί των Δήμων Αθηναίων και Πειραιώς και προ της χρονολογίας ταύτης».

Επακολούθησε, αντικατάσταση της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του πιο πάνω ν. 25/1975, η προσθήκη παραγράφων 5, 6, 7 και 8 στο άρθρο αυτό και αναρίθμηση της παραγράφου 5 σε 9 με το άρθρο 1 του ν. 429/1976 (Α' 235) ως ακολούθως: «4. Δια της κατά την παράγραφον 1 αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου δύναται να ορίζεται διάφορος συντελεστής κατά κατηγορίαν υπόχρεων αναλόγως των παρεχομένων υπηρεσιών καθαριότητος και μέχρις επτά (7) κατηγοριών, εξ ων δύο δι' εστεγασμένους χώρους χρησιμοποιούμενους δια κατοικίαν ή εγκατάστασιν φιλανθρωπικών ή νοσηλευτικών Ιδρυμάτων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εις α δεν περιλαμβάνονται αι ιδιωτικά κλινικά και πέντε (5) δι' εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως. Η διαφορά του συντελεστού μεταξύ της πρώτης και της τελευταίας κατηγορίας ανεξαρτήτως αριθμού κατηγοριών κατά τ'

ανωτέρω δεν δύναται να ορισθή πέραν του τριπλασίου. Ο δήμος ή η κοινότης εν περιπτώσει καθορισμού πλειόνων συντελεστών γνωστοποιεί εις την ΔΕΗ δύο μόνον συντελεστές, ένα δια τας κατοικίας κ.λ.π. και ένα δια τους εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως και προσδιορίζει δι' έκαστον υπόχρεον το εις τετραγωνικά μέτρα πλασματικών εμβαδόν του χώρου, το οποίον πολλαπλασιαζόμενον επί τον ενιαίον συντελεστήν, αποδίδει ποσόν τελών ίσον προς το προκύπτον εκ του γινομένου του πραγματικού εμβαδού επί τον κατά κατηγορίαν συντελεστήν. 5. Δι' εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως, εμβαδού άνω των χιλίων (1.000) τετραγωνικών μέτρων, το πέραν του ορίου τούτου εμβαδόν δια την καταβολήν τελών καθαριότητος και φωτισμού δύναται να προσδιορίζεται μειωμένον υπό του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, λαμβανομένων υπ' όψιν των παρεχομένων υπηρεσιών καθαριότητος και του πράγματι εξυπηρετούμενου υπό της υπηρεσίας καθαριότητος χώρου. Αι διατάξεις της παρούσης παραγράφου δύνανται να εφαρμόζονται και επί μη εστεγασμένων χώρων περί ων η παρ. 2 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου ανεξαρτήτως εμβαδού. 6. 8. Αι διατάξεις των παραγράφων 4, 5, 6 και 7 δεν ισχύουν επί χώρων στερουμένων ηλεκτρικής εγκαταστάσεως, εφ' ων εφαρμόζονται αι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου».

Στη συνέχεια, με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του ν. 1080/1980 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών της περί των προσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων» (Α' 246) τροποποιήθηκε η πιο πάνω παράγραφος 5 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 ως ακολούθως: «5. Δι' εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως το εμβαδόν άνω των χιλίων (1.000) τετραγωνικών μέτρων και μέχρις εμβαδού εξ χιλιάδων (6.000) τετραγωνικών μέτρων δύναται να ορισθή μειωμένον υπό του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, λαμβανομένων υπόψη των παρεχομένων υπηρεσιών καθαριότητος και του πράγματι εξυπηρετούμενου υπό της υπηρεσίας καθαριότητος χώρου. Δια το πέραν των εξ χιλιάδων (6.000) τετραγωνικών μέτρων εμβαδόν, ο συντελεστής του τέλους δεν δύναται να ορισθή μεγαλύτερος του εξήκοντα επί τοις εκατόν (60%) του ορισθέντος δι' εστεγασμένους χώρους μέχρι χιλίων (1.000) τετραγωνικών μέτρων. Αι διατάξεις της παρούσης παραγράφου δύναται να εφαρμόζονται και επί μη εστεγασμένων χώρων, περί ων η παρ. 2 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου μέχρις εμβαδού εξ χιλιάδων (6.000) τετραγωνικών μέτρων. Δι' εμβαδόν πέρα των εξ χιλιάδων (6.000) τετραγωνικών μέτρων δεν δύναται να ορισθή συντελεστής μεγαλύτερος του τριάκοντα επί τοις εκατόν (30%) του ορισθέντος δια τα χίλια (1.000) πρώτα τετραγωνικά μέτρα μη εστεγασμένου χώρου».

Τελικώς, με τις διατάξεις του άρθρου 185 του ν. 4555/2018 (Α' 133) που ισχύουν από την 01-09-2019 (νέα αυτοδιοικητική περίοδο) κατά την παρ. 2 του άρθρου 210

του τελευταίου νόμου, αντικαταστάθηκαν οι παράγραφοι 1 και 4 του άρθρου 1 του πιο πάνω ν. 25/1975, ως ακολούθως: «1. Το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού επιβάλλεται σε κάθε ακίνητο που βρίσκεται εντός της διοικητικής περιφέρειας των δήμων και προορίζεται αποκλειστικά για την κάλυψη των πάσης φύσεως δαπανών που αφορούν την παροχή των υπηρεσιών της αποκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων, του ηλεκτροφωτισμού των οδών, των πλατειών και του συνόλου των κοινοχρήστων χώρων, καθώς και κάθε άλλης, παγίως παρεχόμενης από τους δήμους, υπηρεσίας, που σχετίζεται ή είναι συναφής με αυτές. Το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού υπολογίζεται επί της επιφάνειας του εκάστοτε ακινήτου και προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό των τετραγωνικών μέτρων αυτής επί του συντελεστή του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους, ο οποίος ορίζεται, ανά κατηγορία χρήσεως των ακινήτων, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία παρέχει ακριβή, επίκαιρη και πλήρη αιτιολογία του καθορισμού των συντελεστών του τέλους στο προσήκον ύψος. 4. Οι συντελεστές του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους, που καθορίζονται με την απόφαση της παραγράφου 1 διακρίνονται σε γενικούς και ειδικούς συντελεστές. Οι γενικοί συντελεστές είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους, τρεις (3) κατ' ελάχιστον και διαφοροποιούνται ανάλογα με τη χρήση κάθε ακινήτου ως εξής: Πρώτος συντελεστής: ακίνητα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για κατοικία. Δεύτερος συντελεστής: ακίνητα που χρησιμοποιούνται για κοινωφελείς, μη κερδοσκοπικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς. Τρίτος συντελεστής: ακίνητα που χρησιμοποιούνται για την άσκηση πάσης φύσης οικονομικής δραστηριότητας. Πέραν των ανωτέρω γενικών συντελεστών, το δημοτικό συμβούλιο δύναται να ορίσει ειδικούς συντελεστές, ως διαβαθμίσεις των γενικών συντελεστών, για συγκεκριμένες κατηγορίες ακινήτων, υπό την προϋπόθεση, ότι αυτό αιτιολογείται ειδικώς λόγω της επιφάνειας, της χρήσης τους ή της γεωγραφικής ζώνης στην οποία βρίσκονται ή άλλων ιδιαίτερων αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους. Σε κάθε περίπτωση, κατά τον καθορισμό των γενικών και ειδικών συντελεστών λαμβάνονται υπόψη οι ιδιότητες των ακινήτων, όπως εμβαδό, στεγασμένο ή μη, χρόνος χρήσης, ο βαθμός κατά τον οποίο τα ακίνητα επιβαρύνουν τις παρεχόμενες από τον οικείο δήμο ανταποδοτικές υπηρεσίες, καθώς και την ευρύτερη λειτουργία αυτού. Ο εκάστοτε ανώτατος σε ύψος γενικός ή ειδικός συντελεστής δεν μπορεί να οριστεί πέραν του δεκαπλάσιου του γενικού συντελεστή της κατοικίας».

5. Στο δε άρθρο 10 του πιο πάνω ν. 1080/1980, όπως το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 27 του ν. 2130/1993 (Α' 62) και το τρίτο εδάφιο από την παράγραφο 5 του άρθρου 54 του ν. 1416/1984 (Α' 18), ορίζεται ότι: «Φόρος επί ηλεκτροδοτούμενων χώρων, των χρησιμοποιούμενων ή προοριζομένων δια κατοικίαν ή δι' άσκησιν επαγγέλματος. 1. Επιτρέπεται όπως οι

δήμοι και αι κοινότητες επιβάλλουν υπέρ αυτών, δι' αποφάσεως του συμβουλίου των, φόρον εφ' εκάστου εστεγασμένου ή μη χώρου οικιακού καταναλωτού ή καταναλωτού εμπορικής ή βιομηχανικής χρήσεως κειμένου εις την περιφέρειάν των, ανά μετρητή παροχής ηλεκτρικού ρεύματος της ΔΕΗ. Ο φόρος βαρύνει τον υπόχρεο σε πληρωμή του επ' ονόματι του εκδιδόμενου λογαριασμού καταναλισκόμενου ηλεκτρικού ρεύματος και συνεισπράττεται μετ' αυτού ενιαίως από τη Δ.Ε.Η., σε δόσεις ίσες προς τον αριθμό των εκδιδόμενων κάθε χρόνο λογαριασμών. Με την ίδια απόφαση ορίζεται και ο συντελεστής του φόρου σε ακέραιες μονάδες από έξι μέχρι δεκαέξι δραχμές κάθε έτος, κατά τετραγωνικό μέτρο φωτιζομένης επιφάνειας στεγασμένου χώρου, ανάλογα με την περιοχή στην οποία βρίσκεται. Προκειμένου περί μη εστεγασμένου χώρου ο συντελεστής του φόρου ορίζεται κατά τετραγωνικόν μέτρον φωτιζομένης επιφάνειας, εις το ήμισυ του δια τους εστεγασμένους χώρους ορισθέντος. 2. 3. Το ποσόν του φόρου προκύπτει δια του πολλαπλασιασμού των ανά μετρητήν παροχής ηλεκτρικού ρεύματος παρά της ΔΕΗ τετραγωνικών μέτρων επιφάνειας του χώρου, επί τον συντελεστήν του φόρου. Δια τον προσδιορισμό της επιφάνειας των εστεγασμένων ή μη χώρων, λαμβάνεται υπ' όψιν η υφισταμένη πραγματική ή πλασματική εμβαδομέτρησης δια τον υπολογισμόν των εισπραττομένων τελών καθαριότητος και φωτισμού, συμφώνως προς τας διατάξεις του ν. 25/75 "περί υπολογισμού και τρόπου εισπράξεως δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητος και φωτισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων" ως ετροποποιήθη και συνεπληρώθη δια του νόμου 429/1976.».

Με την παρ. 12 του άρθρου 25 ν. 1828/1989 (Α' 2), όπως η παράγραφος αυτή αναριθμήθηκε μετά την κατάργηση της παραγράφου 6 με την παράγραφο 10 του άρθρου 13 του ν. 2539/1997 (Α' 244), ορίστηκε ότι: «Ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθ. 10 του ν. 1080/80 συντελεστής του φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων ορίζεται από 6 μέχρι 25 δρχ., Ο συντελεστής αυτός μπορεί να αυξάνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου μέχρι 20% για κάθε οικονομικό έτος».

6. Επίσης, με την παρ. 1 του άρθρου 43 του ν. 3979/2011 (Α'138) ορίστηκε ότι: «1. α. Όπου στις διατάξεις των νόμων 25/1975 (Α' 74), 429/1976 (Α' 235), 1080/1980 (Α' 246), 2130/1993 (Α' 62) και στο άρθρο 9 του ν. 3854/2010 (Α' 94) αναφέρεται η ΔΕΗ νοούνται οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, δηλαδή η ΔΕΗ ή ο εκάστοτε εναλλακτικός προμηθευτής ηλεκτρικής ενέργειας. β. Τα δημοτικά τέλη καθαριότητας και φωτισμού κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του ν. 25/1975, ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων του άρθρου 10 του ν. 1080/1980 και το τέλος ακίνητης περιουσίας του άρθρου 24 του ν. 2130/1993, βαρύνουν τον υπόχρεο σε πληρωμή του λογαριασμού καταναλισκόμενου ηλεκτρικού ρεύματος και συνεισπράττονται από τη ΔΕΗ ή από τον εναλλακτικό προμηθευτή ηλεκτρικού

ρεύματος, σε δόσεις ίσες με τον αριθμό των ετήσιων λογαριασμών. Για το σκοπό αυτόν εκδίδεται ενιαίος λογαριασμός για κάθε υπόχρεο.....».

7. Στο ν. 1559/1985 «Ρύθμιση θεμάτων εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ειδικών θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις» (Α' 135), όπως ίσχυσε πριν την κατάργησή του, πλην του άρθρου 9, με το άρθρο 10β του ν. 2294/1994 (Α' 168), ορίζονταν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1: «Προνόμιο ΔΕΗ. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) έχει το αποκλειστικό δικαίωμα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από οποιαδήποτε πηγή, καθώς και της μεταφοράς και διανομής της σε όλη τη χώρα».

Άρθρο 2: «Εξαιρέσεις. Με απόφαση του Υπουργού Ενέργειας και Φυσικών Πόρων μετά από προηγούμενη γνώμη της ΔΕΗ, μπορεί να επιτρέπεται στις περιπτώσεις των άρθρων 3 έως 7 η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς παραγωγής, που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία αποκαλούνται "αυτοπαραγωγοί".».

Άρθρο 3: «Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αυτόνομους σταθμούς. 1. Αυτόνομοι σταθμοί θεωρούνται εκείνοι που λειτουργούν ανεξάρτητα από τα δίκτυα της ΔΕΗ, για κάλυψη των αναγκών μόνον των αυτοπαραγωγών. 2. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αυτόνομους σταθμούς επιτρέπεται: α) για την εκμετάλλευση αιολικής ή ηλιακής ενέργειας ή βιομάζας, β)».

Άρθρο 4: «Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς παραγωγής που συνδέονται με τα δίκτυα της ΔΕΗ. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς παραγωγής που συνδέονται με τα δίκτυα της ΔΕΗ επιτρέπεται: 1. Αν λειτουργούν με εκμετάλλευση αιολικής ή ηλιακής ενέργειας ή και η ισχύς του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής δεν είναι μεγαλύτερη από το τριπλάσιο της συνολικής εγκαταστημένης ισχύος των μηχανημάτων και συσκευών κατανάλωσης του αυτοπαραγωγού 2.».

Άρθρο 8: «Διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας. 1. Απαγορεύεται στους αυτοπαραγωγούς να διαθέτουν σε τρίτους ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται σε κύριους ή εφεδρικούς σταθμούς τους. 2. Ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που δεν καταναλώνεται από τον αυτοπαραγωγό για την κάλυψη των αναγκών διατίθεται αποκλειστικά στη ΔΕΗ σύμφωνα με τους όρους σχετικής σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ τους. Η ΔΕΗ έχει την υποχρέωση να αγοράζει την πλεονάζουσα ηλεκτρική ενέργεια, εκτός εάν οι τοπικές συνθήκες δεν επιτρέπουν τη διάθεσή της στην κατανάλωση.».

Επίσης, στο ν. 2244/1994 «Ρύθμιση Θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις» (Α' 168), ορίζονταν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1, όπως ίσχυσε πριν την κατάργηση της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 και των παραγράφων 2 έως και 11 με το άρθρο 41 του ν. 2773/1999 (Α' 286): «Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. 1. α) Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) έχει το αποκλειστικό δικαίωμα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από οποιαδήποτε πηγή, καθώς και της μεταφοράς και διανομής της σε όλη τη χώρα» 2. Κατά την έννοια του νόμου αυτού: α) αυτοπαραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας θεωρείται εκείνος που παράγει ηλεκτρική ενέργεια για την κάλυψη των δικών του αναγκών. Διακρίνεται σε συνδεδεμένο ή αυτόνομο, ανάλογα εάν ο σταθμός του είναι συνδεδεμένος ή όχι με το δίκτυο της Δ.Ε.Η. β) ανεξάρτητος παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας θεωρείται εκείνος που παράγει ηλεκτρική ενέργεια και τη διαθέτει αποκλειστικά στη Δ.Ε.Η. 3. Η αυτοπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας επιτρέπεται: α) από αυτόνομους σταθμούς, β) από συνδεδεμένους σταθμούς που ανήκουν σε αυτοπαραγωγούς και γ) 4. Η αυτοπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αυτόνομους σταθμούς επιτρέπεται: α) με την εκμετάλλευση αιολικής ή ηλιακής ενέργειας ή βιομάζας, β) 6. 10. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς που συνδέονται με τα δίκτυα της Δ.Ε.Η. και ανήκουν σε ανεξάρτητους παραγωγούς, επιτρέπεται με χρήση αιολικής ή ηλιακής ενέργειας ή βιομάζας ή ενέργειας από τη θάλασσα και με όρια ισχύος μέχρι 50 MW ή γεωθερμικής ενέργειας ή του υδάτινου δυναμικού υπό τις προϋποθέσεις των περιπτώσεων β' και δ', της παραγράφου 4».

Άρθρο 2: «Διάθεση ηλεκτρικής ενέργειας. 1. 2. Το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας του αυτοπαραγωγού και η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τους ανεξάρτητους παραγωγούς, διατίθενται αποκλειστικά στη Δ.Ε.Η., σύμφωνα με τους όρους σχετικής σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ τους.».

Άρθρο 3, όπως το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 4 αντικαταστάθηκε από την παράγραφο 8 του άρθρου 9 του ν. 3851/2010 (Α' 85): «Άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας. 1. 4. Στις άδειες εγκατάστασης μπορούν να τίθενται όροι και περιορισμοί για την εξασφάλιση της τεχνικής αρτιότητας της κατασκευής του σταθμού και την προστασία των εργαζομένων και του περιβάλλοντος. Τα αιολικά και ηλιακά συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας νοούνται μόνο ως ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις. Για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και ανεμογεννητριών δεν απαιτείται οικοδομική άδεια, αλλά έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την αρμόδια Διεύθυνση Πολεοδομίας. Ειδικά για την τοποθέτηση φωτοβολταϊκών συστημάτων και μικρών ανεμογεννητριών σε κτίρια και στέγαστρα, αντί της έκδοσης έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας, μπορεί, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, να προβλέπεται μόνο η γνωστοποίηση των εργασιών αυτών στον οριζόμενο κατά περίπτωση αρμόδιο φορέα Δεν

απαλλάσσονται από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας οι δομικές κατασκευές, όπως τα θεμέλια των πύργων ανεμογεννητριών, τα οικήματα στέγασης του εξοπλισμού ελέγχου και των μετασχηματιστών. Σε κάθε περίπτωση τα έργα ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας υπάγονται στις περί βιομηχανικών εν γένει εγκαταστάσεων διατάξεις του άρθρου 4 του από 24.5.1985 προεδρικού διατάγματος (ΦΕΚ 270 Δ΄) για την εκτός σχεδίων πόλεων δόμηση, καθώς και σε κάθε άλλη ειδική διάταξη του ίδιου προεδρικού διατάγματος, που αφορά σε έργα της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε., ανεξάρτητα από το φορέα υλοποίησής τους. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να καθορίζονται ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης για την ανέγερση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης Α.Π.Ε., κατά παρέκκλιση των διατάξεων των άρθρων 1, 4 και 7 του από 24.5.1985 προεδρικού διατάγματος, που δημοσιεύθηκε στις 31.5.1985 (ΦΕΚ 270 Δ΄), καθώς και ειδικές αποστάσεις από τα όρια οικισμών, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 4 του ίδιου προεδρικού διατάγματος και των διατάξεων του άρθρου 7 του από 24.4.1985 προεδρικού διατάγματος που δημοσιεύθηκε στις 3.5.1985 (ΦΕΚ 181 Δ΄).».

Ακολούθως, στο ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση Θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις» (Α΄ 286) ορίστηκαν τα ακόλουθα:

Άρθρο 2, όπως τα εδάφια δέκατο πέμπτο και δέκατο έκτο αντικαταστάθηκαν με τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 23 του ν. 3175/2003 (Α΄ 207) και, στη συνέχεια, το δέκατο πέμπτο εδάφιο αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 3426/2005 (Α΄ 309): «Ορισμοί. Για την εφαρμογή του νόμου αυτού :
..... Δραστηριότητα Ηλεκτρικής Ενέργειας, είναι καθεμία από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς, διανομής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Ολοκληρωμένη Επιχείρηση Ηλεκτρικής Ενέργειας, είναι η επιχείρηση που είναι καθέτως ή οριζοντίως ολοκληρωμένη. Καθέτως Ολοκληρωμένη Επιχείρηση, είναι η επιχείρηση ή ο όμιλος επιχειρήσεων, των οποίων οι μεταξύ τους σχέσεις καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις 22 Δεκεμβρίου 2005 του άρθρου 3 του Κανονισμού 4064/1989 του Συμβουλίου (ΕΕΕΚ L. 395), όπως ισχύει και οι οποίες ασκούν τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες μεταφοράς ή διανομής και τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες παραγωγής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Οριζοντίως Ολοκληρωμένη Επιχείρηση είναι η επιχείρηση που ασκεί μία τουλάχιστον από τις δραστηριότητες παραγωγής ή μεταφοράς ή διανομής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και άλλη δραστηριότητα άσχετη με την ηλεκτρική ενέργεια Αυτοπαραγωγός, είναι ο παραγωγός, ο οποίος παράγει

ηλεκτρική ενέργεια κυρίως για δική του χρήση. Παραγωγός από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, είναι ο παραγωγός, ο οποίος παράγει ηλεκτρική ενέργεια από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.). Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε., είναι η ηλεκτρική ενέργεια η προερχόμενη από: 1. Την εκμετάλλευση αιολικής ή ηλιακής ενέργειας ή βιομάζας η βιοαερίου. 2.».

Στη συνέχεια, με το ν.3468/2006 «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις» (Α' 129), με τις διατάξεις του οποίου μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία 2001/77/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 για την «προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» (ΕΕΕΚ L 283) και ρυθμίστηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.). στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ορίστηκαν τα ακόλουθα:

Άρθρο 2, όπως η παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 15 του ν. 4062/2012 (Α' 70), προστέθηκε παράγραφος 14, με αναρίθμηση των επόμενων παραγράφων, με την παράγραφο 3 του άρθρου 12 του ν. 3851/2010 (Α' 85), οι παράγραφοι 12 και 13 προστέθηκαν, με αναρίθμηση των επόμενων παραγράφων, από τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016 (Α' 149), η παράγραφος 13 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του ν. 4513/2018 (Α' 9) και η παράγραφος με αριθμό ήδη 32 προστέθηκε ως παράγραφος 30 με την παράγραφο 4 του άρθρου 12 του ν. 3851/2010 (Α' 85): «Ορισμοί. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, οι όροι που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις του έχουν την ακόλουθη έννοια: 1. Αδειούχος: Ο κάτοχος άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. 2. Ενέργεια από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.): η ενέργεια από ανανεώσιμες μη ορυκτές πηγές, ήτοι αιολική, ηλιακή, αεροθερμική, γεωθερμική, υδροθερμική και θαλάσσια ενέργεια, υδροηλεκτρική, από βιομάζα, από τα εκλυόμενα στους χώρους υγειονομικής ταφής αέρια, από τα αέρια που παράγονται σε μονάδες επεξεργασίας λυμάτων και από τα βιοαέρια, 3. 4. Αυτόνομος Παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε.: Ο Παραγωγός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια από Α.Π.Ε. και του οποίου ο σταθμός δεν είναι συνδεδεμένος με το Σύστημα ή το Δίκτυο. 5. 6. Αυτοπαραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α.: Ο Παραγωγός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια από μονάδες Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., κυρίως για δική του χρήση και διοχετεύει τυχόν πλεόνασμα της ενέργειας αυτής στο Σύστημα ή στο Δίκτυο 12. Ενεργειακός συμψηφισμός: ο συμψηφισμός της παραγόμενης ηλεκτρικής

ενέργειας, από σταθμό Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. αυτοπαραγωγού με την καταναλισκόμενη ηλεκτρική ενέργεια σε εγκατάσταση του αυτοπαραγωγού, η οποία ευρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με το σταθμό Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. Ο σταθμός Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. συνδέεται στο Δίκτυο μέσω της παροχής της εγκατάστασης κατανάλωσης. 13. Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός: ο συμψηφισμός της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. αυτοπαραγωγού, με τη συνολική καταναλισκόμενη ηλεκτρική ενέργεια σε εγκαταστάσεις του αυτοπαραγωγού, από τις οποίες τουλάχιστον η μία είτε δεν βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με το σταθμό Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. είτε, αν βρίσκεται, τροφοδοτείται από διαφορετική παροχή. Ειδικά για Ενεργειακή Κοινότητα (Ε.Κοιν.), ο συμψηφισμός της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμό Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή Υβριδικό Σταθμό της Ε.Κοιν. γίνεται με τη συνολική καταναλισκόμενη ηλεκτρική ενέργεια σε εγκαταστάσεις μελών της Ε.Κοιν. και ευάλωτων καταναλωτών ή πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν. 14 (12). Ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από Α.Π.Ε.: Η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από: α) εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση μιας ή περισσότερων μορφών Α.Π.Ε. 21 (18). Παραγωγός από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α.: Ο παραγωγός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) ή από μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.). 32 (30). Φωτοβολταϊκός σταθμός: κάθε εγκατάσταση που εκμεταλλεύεται την ηλιακή ακτινοβολία και τη μετατρέπει σε ηλεκτρική ενέργεια μέσω του φωτοβολταϊκού - φωτοηλεκτρικού φαινομένου 32β (30β) 33. (28). Κατά τα λοιπά, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, ισχύουν οι ορισμοί των διατάξεων του ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α'), όπως ισχύει, καθώς και των σχετικών διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας και των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή τους».

Άρθρο 11 παρ. 3, όπως το άρθρο αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του με την παράγραφο 1 του άρθρου 4 του ν. 3851/2010 (Α' 85): «3. Για τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. και τα έργα σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο, εφαρμόζονται αναλόγως, υπέρ του κατόχου της άδειας παραγωγής, οι διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 9 του ν. 2941/2001 (ΦΕΚ 201 Α')».

Άρθρο 14, όπως η παράγραφος 3 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 27Α του ν. 3734/2009 (Α' 8) και, στη συνέχεια, το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 5 του ν. 3851/2010 (Α' 85): «Φωτοβολταϊκοί σταθμοί. Για προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς, καταρτίζεται από τη Ρ.Α.Ε. και εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης Πρόγραμμα Ανάπτυξης

Φωτοβολταϊκών Σταθμών. 3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, μετά από γνώμη της Ρ.Α.Ε., καταρτίζεται Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε στέγες και προσόψεις κτιρίων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και αυτά όπου στεγάζονται Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ή Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους δόμησης. Για την απορρόφηση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από τα ανωτέρω Συστήματα μπορεί να προβλέπεται ο συμψηφισμός της παραγόμενης και της καταναλισκόμενης ενέργειας στα κτίρια αυτά.».

Άρθρο 14Α, που προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 6 του ν. 4203/2013 (Α' 235), όπως η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016 (Α' 149) και, ακολούθως, τα δύο πρώτα εδάφια αντικαταστάθηκαν και προστέθηκαν φράσεις στο τέταρτο και έβδομο εδάφιο με τις περιπτώσεις α, β και γ αντίστοιχα του άρθρου 23 του ν. 4513/2018 (Α' 9): «1. Επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) από αυτοπαραγωγούς για την κάλυψη ιδίων αναγκών τους, με εφαρμογή ενεργειακού συμψηφισμού. Ειδικά, για αυτοπαραγωγούς που είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που επιδιώκουν κοινωφελείς ή άλλους δημοσίου ενδιαφέροντος σκοπούς γενικής ή τοπικής εμβέλειας, καθώς και για εγγεγραμμένους στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων του ν. 3874/2010 (Α' 151) για εγκαταστάσεις αγροτικών εκμεταλλεύσεων, όπως ορίζονται στο ν. 3874/2010 ή και αγροτικών χρήσεων, επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. για την κάλυψη ιδίων αναγκών τους και με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μετά από γνώμη της Ρ.Α.Ε. ορίζονται ο τρόπος με τον οποίο θα γίνονται ο ενεργειακός συμψηφισμός και ο εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός και ειδικότερα οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί, οι χρεώσεις, το χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα υπολογίζεται ο συμψηφισμός, ο τύπος, το περιεχόμενο και η διαδικασία κατάρτισης των συμβάσεων συμψηφισμού, οι τεχνικές προδιαγραφές και οι όροι της λειτουργίας και της χρήσης των συστημάτων αποθήκευσης, καθώς και κάθε ειδικότερο θέμα ή άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας. Το πλεόνασμα ενέργειας που τυχόν προκύπτει από το συμψηφισμό του προηγούμενου εδαφίου, μετά τη διενέργεια της τελικής εκκαθάρισης στο τέλος της χρονικής περιόδου συμψηφισμού, διοχετεύεται στο Δίκτυο χωρίς υποχρέωση για οποιαδήποτε αποζημίωση στον αυτοπαραγωγό. Με την ανωτέρω υπουργική απόφαση καθορίζεται και η μοναδιαία τιμή με την οποία θα υπολογίζεται η αποζημίωση για το πλεόνασμα της ενέργειας η οποία θα καταβάλλεται από τους

Προμηθευτές υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 143 του ν. 4001/2011 (Α' 179). Οι σταθμοί του παρόντος εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής. 2.».

Στο δε άρθρο 2 του ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 179/22-08-2011) ορίζεται ότι: «Ορισμοί. 1. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου οι όροι που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις αυτού έχουν την ακόλουθη έννοια: (α) (η) Ενεργειακή Δραστηριότητα: Η Παραγωγή, Μεταφορά, Διανομή και Προμήθεια Ηλεκτρικής Ενέργειας ή, η Εμπορία Ηλεκτρικής Ενέργειας, 3. Ορισμοί που αναφέρονται ιδίως στην ηλεκτρική ενέργεια: (α) (β) Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.): Οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η αιολική ενέργεια, η ηλιακή ενέργεια, (γ) (ε) Αυτοπαραγωγός: είναι ο παραγωγός, ο οποίος παράγει ηλεκτρική ενέργεια κυρίως για δική του χρήση και διοχετεύει τυχόν πλεόνασμα της ενέργειας αυτής στο σύστημα μεταφοράς ή στο δίκτυο διανομής. (στ) (ιγ) Δραστηριότητα Ηλεκτρικής Ενέργειας: είναι καθεμία από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες παραγωγής, Μεταφοράς, Διανομής, Προμήθειας και Αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. (ιδ) (ιη) Επιχείρηση ηλεκτρικής ενεργείας: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες δραστηριότητες: παραγωγή, μεταφορά, διανομή, προμήθεια, ή αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και είναι υπεύθυνο για τα εμπορικά και τεχνικά καθήκοντα ή /και τα καθήκοντα συντήρησης τα σχετικά με τις δραστηριότητες αυτές. Στον ορισμό αυτόν δεν περιλαμβάνονται οι τελικοί πελάτες. (ιθ) Κάθετα Ολοκληρωμένη Επιχείρηση ηλεκτρικής ενεργείας: η επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας ή όμιλος επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας, στον οποίο το ίδιο πρόσωπο ή πρόσωπα δικαιούνται, άμεσα ή έμμεσα, να ασκούν τον Έλεγχο, και όπου η εν λόγω επιχείρηση ή ο όμιλος επιχειρήσεων ασκούν τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες μεταφοράς ή διανομής, και τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες παραγωγής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. (κ) (κδ) Ολοκληρωμένη Επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας: η επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας που είναι κάθετα ή οριζόντια ολοκληρωμένη. (κε) Οριζόντια Ολοκληρωμένη επιχείρηση: η επιχείρηση που ασκεί μία τουλάχιστον από τις δραστηριότητες παραγωγής με σκοπό την πώληση ή μεταφορά ή διανομή ή προμήθεια ηλεκτρικής ενεργείας, και μια δραστηριότητα εκτός του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. (κστ) (κζ) Παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παράγει ηλεκτρική ενέργεια. (κη)».

Στη δε παράγραφο 10 του άρθρου 11 του ν. 4513/2018 «Ενεργειακές Κοινότητες και άλλες διατάξεις» (Α' 9) ορίζεται ότι: «Επιτρέπεται η εγκατάσταση σταθμών Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. και Υβριδικών Σταθμών από Ε.Κοιν. για την κάλυψη

ενεργειακών αναγκών των μελών τους και ευάλωτων καταναλωτών ή πολιτών που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα της Ε.Κοιν., με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, όπως αυτός ορίζεται στην παρ. 13 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006. Πλεόνασμα ενέργειας που προκύπτει από το συμψηφισμό του προηγούμενου εδαφίου, μετά τη διενέργεια της τελικής εκκαθάρισης στο τέλος της χρονικής περιόδου συμψηφισμού, διοχετεύεται στο δίκτυο χωρίς υποχρέωση για οποιαδήποτε αποζημίωση στην Ε.Κοιν. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ύστερα από γνώμη της Ρ.Α.Ε., ορίζονται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται ο εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός των Ε.Κοιν. και ειδικότερα οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί, οι χρεώσεις, το χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα υπολογίζεται ο συμψηφισμός, ο τύπος, το περιεχόμενο και η διαδικασία κατάρτισης των συμβάσεων συμψηφισμού, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Με την ανωτέρω απόφαση μπορεί να διαφοροποιείται ο τρόπος συμψηφισμού βάσει του μεγέθους των σταθμών, του επιπέδου τάσης σύνδεσης και των ειδικότερων χαρακτηριστικών των τιμολογίων κατανάλωσης. Με την ίδια απόφαση, με μέγιστο όριο το 1 MW για τους σταθμούς Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., ορίζονται τα ανώτατα όρια εγκατεστημένης ισχύος, διαφοροποιημένα ανά ηλεκτρικό σύστημα διασυνδεδεμένο ή αυτόνομο, για σταθμούς του πρώτου εδαφίου, και η μοναδιαία τιμή με την οποία υπολογίζεται η αποζημίωση για το πλεόνασμα της ενέργειας, η οποία καταβάλλεται από τους προμηθευτές υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 143 του ν. 4001/2011. Οι εν λόγω σταθμοί εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής».

8. Κατ' εξουσιοδότηση της πιο πάνω παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 3468/2006 (Α' 129), όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 27Α του ν. 3734/2009 (Α' 8), εκδόθηκε η 12323/ΓΓ 175/04-06-2009 απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων» (Β' 1079), στην οποία ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 1, όπως οι παράγραφοι 2 και 4, που είχαν αρχικά αντικατασταθεί με την φ.1/ΟΙΚ.18513/2010 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 1557), αντικαταστάθηκαν εκ νέου με την Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2302/16934/09-08-2012 απόφαση των Υφυπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 2317): «Σκοπός-Πεδίο Εφαρμογής. 1. Καταρτίζεται Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης φωτοβολταϊκών συστημάτων μέχρι 10 kW_p, εφεξής Πρόγραμμα, σε κτιριακές εγκαταστάσεις, που χρησιμοποιούνται για κατοικία ή στέγαση πολύ μικρών επιχειρήσεων με διάρκεια έως 31.12.2019. 2. Το πρόγραμμα αφορά σε σταθερά φωτοβολταϊκά συστήματα για παραγωγή ενέργειας που εγχέεται στο Δίκτυο Χαμηλής Τάσης, τα οποία εγκαθίστανται στο

δώμα ή τη στέγη νομίμως υφιστάμενου κτιρίου, όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 23 του ν. 4067/2012, σε στέγαστρα, στις όψεις και την κύρια όψη του κτιρίου και σε χώρους βοηθητικής χρήσης, όπως αποθήκες και χώροι στάθμευσης, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 4067/2012, καθώς και σε σκιάστρα. Η ανωτέρω εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών συστημάτων επιτρέπεται εφόσον δεν αντίκειται στις διατάξεις του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού και σε ειδικότερους όρους δόμησης που ισχύουν για την περιοχή.

..... 4. Δικαίωμα ένταξης στο Πρόγραμμα έχουν φυσικά πρόσωπα μη επιτηδευματίες και φυσικά ή νομικά πρόσωπα επιτηδευματίες που κατατάσσονται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, τα οποία έχουν την πλήρη κυριότητα ή την επικαρπία ή την ψιλή κυριότητα υπό την απαραίτητη προϋπόθεση συναίνεσης του επικαρπωτή του χώρου στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα, και τα οποία χρησιμοποιούν το κτίριο ως κατοικία τους ή ως στέγαση της δραστηριότητάς τους, αντίστοιχα. Δικαίωμα ένταξης στο Πρόγραμμα έχουν επίσης τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία έχουν στην κυριότητά τους τον χώρο στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα. 5. Στην περίπτωση φωτοβολταϊκού συστήματος σε κοινόχρηστο ή κοινόκτητο χώρο κτιρίου, επιτρέπεται η εγκατάσταση ενός και μόνο συστήματος. Δικαίωμα ένταξης στο Πρόγραμμα έχουν οι κύριοι οριζόντιων ιδιοκτησιών εκπροσωπούμενοι από το διαχειριστή ή ένας εκ των κυρίων των οριζόντιων ιδιοκτησιών μετά από παραχώρηση της χρήσης του κοινόχρηστου ή κοινόκτητου χώρου από τους λοιπούς συνιδιοκτήτες. Προϋπόθεση αποτελεί η συμφωνία του συνόλου των συνιδιοκτητών που αποδεικνύεται με πρακτικό ομόφωνης απόφασης της γενικής συνέλευσης ή με έγγραφη συμφωνία όλων των συνιδιοκτητών του κτιρίου, με ευθύνη των ενδιαφερομένων. 6. Επιτρέπεται η παραχώρηση χρήσης χώρου για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος, μετά από έγγραφη συμφωνία του κυρίου του χώρου αυτού, σε κύριο οριζόντιας ιδιοκτησίας του κτιρίου όπου βρίσκεται ο χώρος».

Άρθρο 2: «Προϋποθέσεις ένταξης στο Πρόγραμμα. 1. Προϋπόθεση για την ένταξη φωτοβολταϊκού συστήματος στο Πρόγραμμα είναι η ύπαρξη ενεργής σύνδεσης κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος στο όνομα του κυρίου του φωτοβολταϊκού στο κτίριο όπου το σύστημα εγκαθίσταται.».

Άρθρο 3, όπως η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε με την ΥΑΠΕ/Φ1/1289/9012/30-04-2013 απόφαση των Υφυπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 1103) και η παράγραφος 2 με την Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2302/16934/09-08-2012 απόφαση των Υφυπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 2317): «Συμβάσεις. 1. Η Σύμβαση Συμψηφισμού για φωτοβολταϊκό σύστημα (εφεξής Σύμβαση Συμψηφισμού)

συνάπτεται μεταξύ κυρίου του φωτοβολταϊκού και ΔΕΗ Α.Ε. ή άλλου προμηθευτή που ηλεκτροδοτεί τις καταναλώσεις του στο κτίριο όπου εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα, Η εν λόγω σύμβαση συνομολογείται με σταθερή τιμή αναφοράς 6. Η καταμέτρηση της παραγόμενης ενέργειας πραγματοποιείται ταυτόχρονα με την καταμέτρηση της ενέργειας που καταναλώνεται. Ως παραγόμενη ενέργεια νοείται η ενέργεια που παράγεται από το φωτοβολταϊκό σύστημα μείον την ενέργεια που τυχόν αυτό απορροφά από το Δίκτυο για ίδια κατανάλωση. Στην περίπτωση αυτή ο εν λόγω λογαριασμός επέχει θέση τιμολογίου αγοράς για την ενέργεια που διατίθεται από τον κύριο του φωτοβολταϊκού συστήματος.».

Άρθρο 4: «Εγκατάσταση και Λειτουργία Φωτοβολταϊκού Συστήματος - Σύνδεση με το Δίκτυο. 1. Το φωτοβολταϊκό σύστημα συνδέεται στο Δίκτυο διανομής χαμηλής τάσης. Για τη σύνδεση η ΔΕΗ ΑΕ ως Διαχειριστής του Δικτύου, κάνει χρήση της παροχής μέσω της οποίας τροφοδοτούνται οι καταναλώσεις της ιδιοκτησίας του κυρίου όπου εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα, όταν αυτό είναι τεχνικά δυνατό. Σε κάθε περίπτωση η σύνδεση αντιστοιχεί σε υφιστάμενο αριθμό παροχής της ιδιοκτησίας του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος.».

Άρθρο 6: «Φορολογική Αντιμετώπιση. Η μικρή ισχύς των φωτοβολταϊκών συστημάτων εξασφαλίζει ότι η παραγόμενη ενέργεια αντιστοιχεί σε αυτήν που απαιτείται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος. Κατά συνέπεια δεν υφίστανται, για τον κύριο του φωτοβολταϊκού συστήματος, φορολογικές υποχρεώσεις για τη διάθεση της ενέργειας αυτής στο Δίκτυο».

9. Κατ' εξουσιοδότηση, επίσης, της παραγράφου 1 του άρθρου 14Α του ν. 3468/2006 και του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 10 του άρθρου 11 του ν. 4513/2018 εκδόθηκε η με αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 759/05-03-2019), στην οποία ορίζονται και τα ακόλουθα:

Άρθρο 1: «Σκοπός-Πεδίο Εφαρμογής. Με την παρούσα καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις ανάπτυξης σταθμών παραγωγής, με εφαρμογή ενεργειακού συμψηφισμού (σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006, όπως προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016), ή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού (σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006, όπως προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016 και αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4513/2018), από αυτοπαραγωγούς (κατά την έννοια της παρ. 6 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006), κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 14Α του ν. 3468/ 2006, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016 και

τροποποιήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4513/2018 (ΦΕΚ Α' 9), ή με εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από Ενεργειακές Κοινότητες (Ε. Κοιν.) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4513/2018 (σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 13 του άρθρου 2 του ν. 3468/2006, όπως προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 4414/2016 και αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4513/2018), κατ' εφαρμογή της παρ. 10 του άρθρου 11 του ν. 4513/2018. Οι σταθμοί παραγωγής αυτοί μπορούν να είναι των ακόλουθων τεχνολογιών: φωτοβολταϊκά, μικρές ανεμογεννήτριες, βιοαέριο, βιομάζα/βιορευστά, ΣΗΘΥΑ, μικρά υδροηλεκτρικά. Ειδικά για φωτοβολταϊκούς σταθμούς παραγωγής, οι διατάξεις της παρούσας αφορούν σε σταθερά συστήματα έδρασης που εγκαθίστανται επί εδάφους, επί κτιρίων ή επί άλλων κατασκευών (περιλαμβανομένων και αυτών του πρωτογενούς τομέα) καθώς και σε συστήματα ηλιακής ιχνηλάτησης που εγκαθίστανται επί εδάφους».

Άρθρο 2: «Ορισμοί. 1. Ενεργειακός συμψηφισμός: Ο συμψηφισμός της παραχθείσας από το σταθμό παραγωγής ενέργειας με την καταναλωθείσα ενέργεια στην εγκατάσταση κατανάλωσης του αυτοπαραγωγού. Αφορά σε σταθμό παραγωγής ο οποίος εγκαθίσταται στον ίδιο ή όμορο χώρο με την εγκατάσταση κατανάλωσης, που συνδέεται στο δίκτυο διανομής μέσω της αυτής παροχής. 2. Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός: Ο συμψηφισμός της παραχθείσας από το σταθμό παραγωγής ενέργειας με την καταναλωθείσα ενέργεια στις εγκαταστάσεις κατανάλωσης του αυτοπαραγωγού (παροχές κατανάλωσης προς συμψηφισμό), εκ των οποίων τουλάχιστον η μία είτε δεν βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με το σταθμό παραγωγής ή βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο αλλά δεν συνδέεται ηλεκτρικά με την εσωτερική ηλεκτρική εγκατάσταση του σταθμού παραγωγής, δηλαδή ο σταθμός παραγωγής και η εγκατάσταση κατανάλωσης τροφοδοτούνται από διαφορετικές παροχές. 3. Εικονικός ενεργειακός συμψηφισμός από Ε. Κοιν.: Ο συμψηφισμός της παραχθείσας ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμό παραγωγής της Ε. Κοιν. με τη συνολική καταναλωθείσα ηλεκτρική ενέργεια σε εγκαταστάσεις καταναλωτών με δικαίωμα ένταξης στον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6 της παρούσας.».

Άρθρο 3: «Δικαίωμα ένταξης. 1. α. Στην περίπτωση του ενεργειακού συμψηφισμού, δικαίωμα ένταξης έχουν φυσικά πρόσωπα (επιτηδευματίες ή μη) ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου τα οποία είτε έχουν στην κυριότητα τους τον χώρο στον οποίο εγκαθίσταται ο σταθμός παραγωγής είτε έχουν τη νόμιμη χρήση αυτού (π.χ. μέσω μίσθωσης, δωρεάν παραχώρησης κ.λπ.) και έχουν διασφαλίσει την έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη του χώρου. β. Στην περίπτωση του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, δικαίωμα ένταξης στις διατάξεις της παρούσας έχουν νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που επιδιώκουν κοινωφελείς ή άλλους δημοσίου ενδιαφέροντος σκοπούς γενικής

ή τοπικής εμβέλειας, καθώς και οι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων του ν. 3874/2010 και οι Ε. Κοιν., οι οποίοι είτε έχουν στην κυριότητα τους τον χώρο στον οποίο εγκαθίσταται ο σταθμός παραγωγής είτε έχουν τη νόμιμη χρήση αυτού (π.χ. μέσω μίσθωσης, δωρεάν παραχώρησης κ.λπ.) και έχουν διασφαλίσει την έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη του χώρου. γ. Ειδικά στην περίπτωση εφαρμογής εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από Ε. Κοιν., το δικαίωμα ένταξης στον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό ασκείται από τα φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα που κατέχουν την ιδιότητα του μέλους της Ε. Κοιν. Το δικαίωμα δύναται να ασκείται και από ευάλωτους καταναλωτές ή πολίτες που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, ανεξάρτητα από το εάν κατέχουν ή όχι την ιδιότητα μέλους της Ε. Κοιν., εφόσον η Ε. Κοιν. τους συμπεριλάβει στο προσάρτημα της Σ.Ε.Ε.Σ.Ε.Κ. 2. Σε κάθε περίπτωση, επιτρέπεται η εγκατάσταση ενός ή περισσοτέρων σταθμών παραγωγής σε κοινόχρηστο ή κοινόκτητο χώρο ακινήτου. Δικαίωμα ένταξης στις διατάξεις της παρούσας έχουν οι συνιδιοκτήτες ή οι έχοντες τη νόμιμη χρήση του κοινόχρηστου ή κοινόκτητου χώρου ή μέρους αυτού μετά από παραχώρηση της χρήσης από τους λοιπούς συνιδιοκτήτες. Προϋπόθεση αποτελεί η έγγραφη συμφωνία των συνιδιοκτητών βάσει των διατάξεων του Αστικού Κώδικα. 3. α. Στην περίπτωση του ενεργειακού συμψηφισμού, κάθε σταθμός παραγωγής αντιστοιχίζεται αποκλειστικά με ένα μετρητή κατανάλωσης. β. Στην περίπτωση του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, κάθε σταθμός παραγωγής αντιστοιχίζεται με τουλάχιστον ένα μετρητή κατανάλωσης που δεν βρίσκεται κατ' ανάγκη στον ίδιο ή όμορο χώρο. 4.».

Άρθρο 9: «Κατάτμηση. Για εφαρμογή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, επιτρέπεται η εγκατάσταση ενός σταθμού παραγωγής, ανά αυτοτελές ακίνητο.».

Άρθρο 13: «Εγκατάσταση και λειτουργία του σταθμού παραγωγής-Σύνδεση με το δίκτυο διανομής. 1. Ο σταθμός παραγωγής συνδέεται στο δίκτυο διανομής ως εξής: α. Στην περίπτωση του ενεργειακού συμψηφισμού, για τη σύνδεση ο αρμόδιος Διαχειριστής του δικτύου, κάνει χρήση της παροχής μέσω της οποίας τροφοδοτείται η εγκατάσταση κατανάλωσης όπου εγκαθίσταται ο σταθμός παραγωγής, όταν αυτό είναι τεχνικά δυνατό, άλλως ο αυτοπαραγωγός επιβαρύνεται με τη δαπάνη κατάλληλης επαύξησης της παροχής. Η σύνδεση αντιστοιχεί σε υφιστάμενο αριθμό παροχής κατανάλωσης επ' ονόματι του αυτοπαραγωγού..... β. Στην περίπτωση του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού: αα. Όταν υπάρχει εγκατάσταση κατανάλωσης προς συμψηφισμό που βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με την εγκατάσταση παραγωγής και επιλέγεται να συνδεθεί με αυτή, για τη σύνδεση αυτή ο αρμόδιος Διαχειριστής του δικτύου κάνει χρήση της παροχής μέσω της οποίας τροφοδοτείται η εγκατάσταση

κατανάλωσης όπου εγκαθίσταται ο σταθμός παραγωγής, όταν αυτό είναι τεχνικά δυνατό, άλλως ο αυτοπαραγωγός επιβαρύνεται με τη δαπάνη κατάλληλης επαύξησης της παροχής.Η σύνδεση αυτή αντιστοιχεί σε υφιστάμενο αριθμό παροχής κατανάλωσης επ' ονόματι του αυτοπαραγωγού. Οι λοιπές εγκαταστάσεις κατανάλωσης που υπεισέρχονται στον συμψηφισμό, παραμένουν συνδεδεμένες μέσω των υφιστάμενων παροχών. ββ. Όταν δεν υπάρχει εγκατάσταση κατανάλωσης στον ίδιο ή όμορο χώρο με την εγκατάσταση παραγωγής ή όταν υπάρχει αλλά δεν επιλέγεται να συνδεθεί με την εγκατάσταση παραγωγής και επομένως υπάρχει μόνο κατανάλωση για τις ανάγκες της ίδιας εγκατάστασης (π.χ. αντιστροφείς, σύστημα ασφαλείας, νυχτερινός φωτισμός κ.λπ.), για τη σύνδεση ο αρμόδιος Διαχειριστής του δικτύου, κάνει χρήση νέας παροχής μέσω της οποίας τροφοδοτείται αποκλειστικά η εγκατάσταση παραγωγής. Η σύνδεση θα πρέπει να αντιστοιχεί σε νέο αριθμό παροχής κατανάλωσης επ' ονόματι του αυτοπαραγωγού. Οι λοιπές εγκαταστάσεις κατανάλωσης που υπεισέρχονται στον συμψηφισμό, παραμένουν συνδεδεμένες μέσω των υφιστάμενων παροχών».

10. Επίσης, στην εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση της πιο πάνω παραγράφου 4 του άρθρου 3 του ν. 2244/1994 με αριθμό 36720/25-08-2010 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων επί κτισμάτων και ακαλύπτων χώρων αυτών» (ΑΑΠ 376), όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του τίτλου αυτής και των άρθρων 1, 2 και 3 αυτής με τα άρθρα 4, 5 και 6 αντίστοιχα με την από 28-02-2011 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 583), ορίζεται ότι:

Άρθρο 1: «Όροι και διαδικασία εγκατάστασης σε περιοχές εντός σχεδίου και εντός οικισμών. Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών επιτρέπεται μετά από έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας στους ακάλυπτους χώρους των οικοπέδων που βρίσκονται σε περιοχές εντός σχεδίου και εντός οικισμών, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Α.Π.Ε., με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23 του Κτιριοδομικού Κανονισμού περί φύτευσης οικοπέδων. Δεν δικαιολογείται η τοποθέτηση εγκαταστάσεων σε αδόμητα οικόπεδα, καθώς αυτές αποτελούν κατασκευές που χρησιμοποιούνται για την άμεση ή έμμεση εξυπηρέτηση των κτιρίων ή της λειτουργικότητάς τους και επιπλέον εντάσσονται στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής ως ενεργητικά συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 19 και 44 του ν. 1577/1985 «Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού» (ΦΕΚ Α' 210), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Σε οργανωμένους υποδοχείς μεταποιητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, όπως περιοχές ΒΙ.ΠΕ., ΒΙ.ΠΑ., ΒΙΟ.ΠΑ., Τεχνοπόλεις και άλλες μορφές

Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ.) καθώς και τα επιχειρηματικά πάρκα, και στους οικισμούς χωρίς σχέδιο, εφαρμόζονται οι ισχύοντες όροι δόμησης (κάλυψη, μέγιστο ύψος, κ.λπ.) για την τοποθέτηση των εγκαταστάσεων. Για την εγκατάσταση των συστημάτων αυτών δεν απαιτείται η έγκριση της αρμόδιας Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (Ε.Π.Α.Ε.) με την επιφύλαξη του άρθρου 2».

Άρθρο 3: «Όροι και διαδικασία εγκατάστασης σε κτίρια. 1. Η τοποθέτηση φωτοβολταϊκών συστημάτων ανεξαρτήτως ισχύος πάνω σε κτίρια, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 παρ. 17 του ν. 1577/1985, επιτρέπεται εφόσον γίνεται επάνω στο δώμα ή τη στέγη νομίμως υφιστάμενου κτιρίου, συμπεριλαμβανομένων στεγάστρων βεραντών, προσόψεων και σκιάστρων, όπως αυτά ορίζονται στη διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 11 του ν.1577/85, όπως ισχύει, σύμφωνα με την παρ. 1α΄ του άρθρου 16 του ίδιου νόμου, όπου αυτό εφαρμόζεται και ισχύει. Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων επί των δωματίων των κτιρίων επιτρέπεται εφόσον δεν αντίκειται σε ειδικότερους όρους δόμησης που ισχύουν για την περιοχή. 2. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών στοιχείων και ηλιακών συστημάτων ψύξης και θέρμανσης χώρου πάνω από την απόληξη του κλιμακοστασίου και του φρεατίου ανελκυστήρα. 3. Η διάταξη των φωτοβολταϊκών στοιχείων δεν θα πρέπει να δημιουργεί χώρο κύριας ή βοηθητικής χρήσης ή ημιυπαίθριο χώρο ή να εμποδίζει την απρόσκοπτη προσπέλαση σε κοινόχρηστους χώρους. Σε περίπτωση ορόφου σε υποχώρηση, οι εγκαταστάσεις αυτές θα περιορίζονται στο περίγραμμα του ορόφου. Σε περίπτωση τοποθέτησης σε στέγη, αυτή θα πρέπει να γίνεται εντός του όγκου της στέγης, ακολουθώντας την κλίση της, ώστε να εξασφαλίζεται η αισθητική εικόνα του κτιρίου. 4. Τα φωτοβολταϊκά συστήματα θα πρέπει να αποτελούν ενιαίο σύνολο με τις υπόλοιπες κατασκευές βάσει του άρθρου 16 του ν. 1577/1985, όπου αυτό εφαρμόζεται και ισχύει, εφόσον υπάρχουν, έτσι ώστε να μην προσβάλλεται η αισθητική του κτιρίου και του περιβάλλοντος. 5. 6. Ειδικά για την τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών συστημάτων πάνω σε κτίρια και για ισχύ μέχρι των 100kW δεν απαιτείται οικοδομική άδεια, ούτε έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. 7. Για την τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών συστημάτων πάνω σε κτίρια για ισχύ μεγαλύτερη των 100kW, απαιτείται η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθ. οικ. 5219/3.2.2004 (ΦΕΚ Δ΄ 114/17.2.2004) υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και απαιτείται η συνυποβολή δήλωσης στατικής επάρκειας του κτιρίου πάνω στο οποίο θα γίνει η εγκατάσταση, υπογεγραμμένη από διπλωματούχο πολιτικό μηχανικό».

Άρθρο 4: «Καταργούμενες διατάξεις. Από την έναρξη ισχύος της παρούσας καταργούνται οι διατάξεις: α) γ) κάθε άλλη διάταξη αντίθετη με τις διατάξεις της παρούσας».

Στη δε κατ' εξουσιοδότηση της ίδιας πιο πάνω παραγράφου 4 του άρθρου 3 του ν. 2244/1994 με αριθμό 40158/25-08-2010 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και ηλιακών συστημάτων σε γήπεδα και κτίρια σε εκτός σχεδίου περιοχές» (Β' 1556), όπως ισχύει μετά την τροποποίηση των άρθρων 1 και 2 και αυτής με τα άρθρα 1 και 2 αντίστοιχα της από 28-02-2011 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 583), ορίζεται ότι:

Άρθρο 1: «Όροι Εγκατάστασης. 1. Σε γήπεδα που βρίσκονται σε εκτός σχεδίου περιοχές, ανεξαρτήτως οικοδομησιμότητας και αρτιότητας, επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών ανεξαρτήτως ισχύος. Ειδικότερα για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε γήπεδα μη άρτια και μη οικοδομήσιμα, οι δομικές κατασκευές για την εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών συστημάτων δεν μπορεί να υπερβαίνουν τις απολύτως αναγκαίες. Ως απολύτως αναγκαίες κατασκευές νοούνται: α) στυλίσκος ΔΕΗ, β) οικίσκος εγκατάστασης ηλεκτρονικού εξοπλισμού ανά 500 kW εγκατεστημένης ισχύος προκατασκευασμένος και με απολύτως αναγκαίες διαστάσεις μέχρι 15 τ.μ. και συνολικού ύψους μέχρι και 2,5 μ. με τη δυνατότητα προσαύξησης του ύψους αυτού μέχρι 20% στην περίπτωση εγκατάστασης εργοστασιακών πεδίων διανομής των αντιστροφών-μετασχηματιστών, γ) περίφραξη με συρματόπλεγμα στα όρια της ιδιοκτησίας μέχρι 2,5 μ. με συμπαγές τοιχείο ύψους έως 30 εκ. για την προστασία της εγκατάστασης. 2. Τα φωτοβολταϊκά συστήματα δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν σε κάλυψη το 60% της επιφάνειας του γηπέδου. 3. Σε περίπτωση ανέγερσης και άλλων χρήσεων δομικών κατασκευών εντός του γηπέδου (όπως κατοικία, γεωργικές αποθήκες κ.λπ.), αυτές συνυπολογίζονται στο παραπάνω καθοριζόμενο ποσοστό κάλυψης, ενώ ως προς τους λοιπούς όρους και περιορισμούς δόμησης για τις χρήσεις αυτές θα ισχύουν οι γενικοί της εκτός σχεδίου δόμησης ή οι τυχόν ειδικοί όροι και περιορισμοί που ισχύουν από άλλες ρυθμίσεις_(Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης κ.λπ). 4. 5. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών συστημάτων είναι η απόδειξη της κυριότητας ή της νόμιμης κατοχής του γηπέδου για την εγκατάστασή του.».

Άρθρο 2: «1. Για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων, ανεξαρτήτως ισχύος, δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, αλλά έκδοση έγκρισης

εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας που εκδίδεται από την αρμόδια Διεύθυνση Πολεοδομίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθ. 5219/3.2.2004 (ΦΕΚ Δ' 114/17.2.2004) υπουργικής απόφασης, όπως ισχύει. Δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας εργασίες από σκυρόδεμα που συνοδεύουν τις παραπάνω κατασκευές, όπως θεμελιώσεις των βάσεων στήριξης των φωτοβολταϊκών στοιχείων. Για εργασίες όπως η θεμελίωση των βάσεων στήριξης των φωτοβολταϊκών στοιχείων με πασαλόμπτυξη, με γεώβιδες, με χρήση βαρυτικών βάσεων, ακόμα και όταν μέρος τους (μέχρι 50%) τοποθετείται κάτω από τη φυσική στάθμη του εδάφους, καθώς και πάσης φύσεως οικίσκοι που εδράζονται βαρυτικά στο έδαφος και που ως αποκλειστικό σκοπό έχουν την προφύλαξη του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού του σταθμού, δεν απαιτείται έκδοση οικοδομικής άδειας. 3. Σε κτίρια που βρίσκονται σε περιοχές εκτός σχεδίου, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων ανεξαρτήτως ισχύος επιτρέπεται υπό τους όρους που προβλέπονται στις παραγράφους 1 έως 7 του άρθρου 3 της υπ' αριθ. 36720/25.8.2010 υπουργικής απόφασης, όπως κάθε φορά ισχύει.....».

11. Στο δε άρθρο 3 του κτιριοδομικού κανονισμού που εγκρίθηκε με το άρθρο 1 της με αριθμό 3046/304/30-01-1989 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 59/03-02-1989), όπως κωδικοποιήθηκε με το άρθρο πρώτο του διατάγματος της 14-07/27-07-1999 (Δ' 580) στο άρθρο 346 της βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας, ορίζεται ότι: «1. Τα κτίρια ή τα τμήματα τους και τα δομικά έργα ταξινομούνται σύμφωνα με τη χρήση τους στις ακόλουθες κατηγορίες: Α. Κατοικία Β. Ι. Βιομηχανία-Βιοτεχνία Κ. Ι. Βιομηχανία-Βιοτεχνία. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όσα κτίρια ή τμήματα κτιρίων ή δομικά έργα στεγάζουν βιομηχανίες, βιοτεχνίες, εργαστήρια, παρασκευαστήρια, υπηρεσίες με σημαντικό ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν μεταξύ άλλων και: -τα εργοστάσια -τα διυλιστήρια -οι σταθμοί παραγωγής ενέργειας - οι βιοτεχνικές εγκαταστάσεις τα συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων Κτίριο ή δομικό έργο που έχει περισσότερες της μιας χρήσεις χαρακτηρίζεται ως μικτής χρήσης. Στην περίπτωση αυτή κάθε τμήμα του χαρακτηρίζεται με τη δική του χρήση και υπάγεται στους αντίστοιχους κανονισμούς. Ειδικά στις περιπτώσεις που για τη λειτουργία ενός ενιαίου οργανισμού είναι απαραίτητο να συνυπάρχουν στο ίδιο κτίριο περισσότερες της μιας χρήσεις, για την εξυπηρέτηση αποκλειστικά της κύριας χρήσης, τότε το κτίριο μπορεί να χαρακτηριστεί συνολικά με τη χρήση που κυριαρχεί».

Επίσης, στο άρθρο 1 του π.δ/τος 59/2018 (Α' 114), όπως το εδάφιο πρώτο και η χρήση με αριθμό 33 αντικαταστάθηκαν από τις παραγράφους 1Α και 2Δ του άρθρου 44 του ν. 4685/2020 (Α' 92), ορίζονται τα ακόλουθα ως προς τις

κατηγορίες και το περιεχόμενο χρήσεων γης: «Κατηγορίες Χρήσεων. Οι χρήσεις γης που ρυθμίζονται από τον ρυθμιστικό (πολεοδομικό) σχεδιασμό και περιλαμβάνονται στις ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες της παραγράφου 2 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986 (Α' 160) καθορίζονται σύμφωνα με τη γενική και ειδική χωρική τους λειτουργία ως ακολούθως. I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΝ - Αμιγής κατοικία. - Παραγωγικές δραστηριότητες χαμηλής και μέσης όχλησης. - Εγκαταστάσεις Αστικών Υποδομών Κοινής Ωφέλειας. - Ειδικές χρήσεις. - Αγροτική χρήση. II. ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΝ. Στις ειδικές κατηγορίες χρήσεων κατατάσσονται, σύμφωνα με την ειδική χωρική τους λειτουργία, οι ακόλουθες δραστηριότητες, λειτουργίες, εγκαταστάσεις και υποδομές: 1. 33. Εγκαταστάσεις παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, και συναφείς εγκαταστάσεις. 34. Εγκαταστάσεις Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. 35.».

Τέλος, στο ν. 4067/2012 «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός» (Α' 79, διορθ. σφαλμ. Α' 99) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 1 παρ. 5, όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε και διαμορφώθηκε με το άρθρο 99 του ν. 4759/2020 (Α' 245/09-12-2020): «5. α) Οι ειδικές πολεοδομικές διατάξεις, με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, κατισχύουν των γενικών διατάξεων, που περιέχονται στον παρόντα νόμο. β)».

Άρθρο 2, όπως η παράγραφος 3 τροποποιήθηκε και το εν λόγω άρθρο διαμορφώθηκε με το άρθρο 100 του ν. 4759/2020: «Ορισμοί. 1..... 3. Ακάλυπτος χώρος είναι ο χώρος του οικοπέδου που δεν δομείται. Περιλαμβάνει τον υποχρεωτικά ακάλυπτο χώρο και προαιρετικούς ακάλυπτους. 4. 12. Γήπεδο είναι η συνεχόμενη έκταση γης που αποτελεί αυτοτελές και ενιαίο ακίνητο και ανήκει σε έναν ή σε περισσότερους κυρίους εξ αδιαιρέτου, σε περιοχή εκτός εγκεκριμένου σχεδίου. 13. 16. Δομικό έργο είναι κάθε είδους κατασκευή, ανεξάρτητα από τα υλικά και τον τρόπο κατασκευής της, που είναι σταθερά συνδεδεμένη με το έδαφος, δεν έχει δυνατότητα αυτοκίνησης και δεν μπορεί να ρυμουλκηθεί. 17. 19. Εγκατάσταση είναι η κατασκευή ή υποδομή που προορίζεται ή απαιτείται για τη λειτουργία, εξυπηρέτηση και ασφάλεια των κτιρίων, όπως οι ανελκυστήρες, τα στοιχεία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, κλιματισμού, δροσισμού, διανομής και εκροής ύδατος, θέρμανσης, φυσικού αερίου, τα θερμικά ηλιακά συστήματα, τα στοιχεία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τα στοιχεία μονάδων Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Αποδοτικότητας (ΣΗΘΥΑ), οι καπναγωγοί, οι επιγραφές, οι κεραίες. 18. 42. Κτίριο είναι η κατασκευή που αποτελείται από χώρους και εγκαταστάσεις και προορίζεται για προσωρινή ή μόνιμη παραμονή του χρήστη. 43. 50. Οικόπεδο είναι η

συνεχόμενη έκταση γης που αποτελεί αυτοτελές και ενιαίο ακίνητο και ανήκει σε έναν ή σε περισσότερους κυρίους εξ αδιαιρέτου και βρίσκεται μέσα σε εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο ή μέσα στα όρια οικισμού χωρίς σχέδιο. 82. Συντελεστής δόμησης (σ.δ.) είναι ο αριθμός, ο οποίος πολλαπλασιάζεται με την επιφάνεια του οικοπέδου ή γηπέδου, δίνει τη συνολική επιτρεπόμενη επιφάνεια δόμησης. 83.».

Άρθρο 11, όπως οι περιπτώσεις θ', ιβ', ιστ', κ' τροποποιήθηκαν και το εν λόγω άρθρο διαμορφώθηκε με το άρθρο 104 του ν. 4759/2020: «Συντελεστής δόμησης. 1. 4. Για τον υπολογισμό της μέγιστης επιτρεπόμενης δόμησης που μπορεί να πραγματοποιηθεί σε ένα οικόπεδο πολλαπλασιάζεται η επιφάνειά του επί το σ.δ. που ισχύει. 5. Στο σ.δ. προσμετρώνται: α. Οι επιφάνειες των στεγασμένων και κλειστών από όλες τις πλευρές χώρων του κτιρίου. β. Οι επιφάνειες των μη θερμαινόμενων στεγασμένων χώρων που διαθέτουν τουλάχιστον μία ανοιχτή πλευρά προς οποιονδήποτε ανοιχτό χώρο του οικοπέδου ή του κτιρίου και το μήκος του ανοίγματος είναι μικρότερο του 35% του συνολικού μήκους του περιγράμματος του χώρου αυτού. γ. Οι επιφάνειες των υπογείων οποιασδήποτε άλλης χρήσης, εκτός αυτών που ορίζονται στην παράγραφο 6. δ. Οι επιφάνειες των ανοικτών εξωστών και ανοικτών ημιυπαίθριων χώρων, όταν η συνολική επιφάνεια των χώρων αυτών έχει ποσοστό μεγαλύτερο του 40% της επιφάνειας που επιτρέπεται να δομηθεί. 6. Στο σ.δ. δεν προσμετρώνται: α. θ. Υπόγειοι όροφοι και οι επεκτάσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 17 για: i. ii. τις μηχανολογικές εγκαταστάσεις απαραίτητες για τη λειτουργία του κτιρίου και την υποστήριξη του ενεργειακού σχεδιασμού του κτιρίου, iii.iv. τις μηχανολογικές εγκαταστάσεις ΑΠΕ ν., όπως ορίζεται από τους ειδικούς κανονισμούς που τις διέπουνιβ.1.3. Ειδικά για κτίρια βιομηχανίας-βιοτεχνίας και: i. βάσεις έδρασης του μηχανολογικού εξοπλισμού, μεταλλικές κατασκευές, όπως στέγαστρα, μη περίκλειστα υπόστεγα, φορείς στήριξης και προστασίας μηχανολογικού εξοπλισμού, υπόγεια τούνελ καλωδίων, ii. ... iii. υποσταθμοί ρεύματος iv. στέγαστρα προφύλαξης μηχανολογικού εξοπλισμού, v. φυλάκιο στην είσοδο της εγκατάστασης ιστ. Οι κατασκευές που ορίζονται στα άρθρα 16, 17 και 19 του παρόντος με τις ελάχιστες διαστάσεις που προβλέπονται σε αυτά, πλην του ηλιακού χώρου, ιζ. κ. Σε υφιστάμενα κτίρια η επιφάνεια που προκύπτει από την προσθήκη εξωτερικής θερμομόνωσης, καθώς και η επιφάνεια του πάχους παθητικών ηλιακών και φωτοβολταϊκών συστημάτων, για διάσταση μέχρι δεκαπέντε (15) εκατοστών, έστω και αν δεν τηρούνται οι πλάγιες αποστάσεις Δ ή η οικοδομική γραμμή σε περίπτωση ύπαρξης προκηπίου, ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχει στο ακίνητο υπόλοιπο πολεοδομικών μεγεθών. Όταν η οικοδομική γραμμή ταυτίζεται με τη ρυμοτομική, τα παραπάνω κατασκευάζονται σε ύψος

τριών (3) τουλάχιστον μέτρων από την οριστική στάθμη του πεζοδρομίου ή την οριστική στάθμη του παραχωρημένου χώρου. κα.».

Άρθρο 17, όπως οι παράγραφοι 6 και 7 τροποποιήθηκαν και το εν λόγω άρθρο διαμορφώθηκε με το άρθρο 108 του ν. 4759/2020: «Κατασκευές και φυτεύσεις στους ακάλυπτους χώρους και περιφράξεις. 1. 6. Κάτω από την οριστική στάθμη του εδάφους των ακάλυπτων χώρων του οικοπέδου ή γηπέδου, επιτρέπονται: α) Η κατασκευή, αποθήκης συσσωρευτών φωτοβολταϊκών συστημάτων, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις β) 7. Επί των ακάλυπτων χώρων του οικοπέδου και εφόσον καλύπτεται η υποχρέωση για φύτευση, σύμφωνα με την παράγραφο 2, επιτρέπονται οι παρακάτω κατασκευές: α) στ) Δεξαμενή αερίου καυσίμου, όπως και αποθήκη συσσωρευτών φωτοβολταϊκών συστημάτων εφόσον δεν μπορεί να είναι υπόγειες. ζ) η) Εγκαταστάσεις παθητικών ή ενεργητικών ηλιακών συστημάτων,, που κατασκευάζονται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής. θ) Εγκαταστάσεις παθητικών και ενεργητικών ηλιακών συστημάτων Σε παραδοσιακούς οικισμούς ή διατηρητέα κτίρια, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής ή του αρμόδιου φορέα, ως προς την ένταξή τους στον χώρο. ι)».

Άρθρο 19, όπως η παράγραφος 2 τροποποιήθηκε και το εν λόγω άρθρο διαμορφώθηκε με το άρθρο 110 του ν. 4759/2020: «Κατασκευές πάνω από το κτίριο. 1. 2. Πάνω από το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος της περιοχής και μέσα στο ιδεατό στερεό επιτρέπονται: α) β) Καπνοδόχοι, αγωγοί αερισμού, εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών συστημάτων και συστήματα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και αντλίες θερμότητας. γ) στ) Κατασκευές για τη στήριξη των φυτών,, φωτοβολταϊκά πανέλα αποκλειστικά σε οριζόντια θέση και φωτοβολταϊκά πανέλα πάνω από τη στέγη αποκλειστικά ακολουθώντας την κλίση της. ζ)».

Άρθρο 35: «Καταργούμενες διατάξεις. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργείται κάθε διάταξη, η οποία είναι αντίθετη στις ρυθμίσεις του παρόντος, με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 και του άρθρου 34».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη με το υποβληθέν ερώτημα από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

12. Με τις διατάξεις του άρθρου 24 του ν. 2130/1993 επιβλήθηκε για πρώτη φορά από της 1^{ης} Ιανουαρίου 1993 τέλος επί της αξίας της ακίνητης περιουσίας που διαθέτει ο υπόχρεος εντός της διοικητικής περιφέρειας του οικείου δήμου (τέλος ακίνητης περιουσίας - ΤΑΠ), το οποίο αποτελεί μετεξέλιξη του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας, τον οποίο και αντικατέστησε, εμπίπτει στη φορολογία επί της κατοχής περιουσίας και ανήκει στους ιδίους πόρους των δήμων. Ως αντικείμενο του φόρου ορίζεται το δικαίωμα κυριότητας ή επικαρπίας ή νομής επί της ακίνητης περιουσίας κατά τις διακρίσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του ανωτέρω άρθρου και το υποκείμενο του φόρου ταυτίζεται με το υποκείμενο του δικαιώματος, δηλαδή τον κύριο της ακίνητης περιουσίας και, σε περίπτωση επικαρπίας ή νομής, τον επικαρπωτή ή νομέα αυτής κατά την παράγραφο 3 (ΝΣΚ 135/2017). Ως ακίνητη περιουσία επί της οποίας υπολογίζεται ο φόρος ορίζονται τα εντός σχεδίου και οικισμών κτίσματα και οικόπεδα, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις των ισχυουσών πολεοδομικών διατάξεων, ενώ για τις εκτός σχεδίου και οικισμών περιοχές ως ακίνητη περιουσία ορίζονται τα κτίσματα με την διπλάσια έκταση του γηπέδου από εκείνη που καταλαμβάνει το κτίσμα επ' αυτού, εφόσον η έκταση αυτή υπάρχει, διαφορετικά και η υπάρχουσα έκταση του γηπέδου που δεν καταλαμβάνει το κτίσμα. Η δε αξία των πιο πάνω ακινήτων υπολογίζεται επί τη βάση του ύψους της τιμής ζώνης και του συντελεστή παλαιότητας, όπως καθορίζονται και ισχύουν κάθε φορά με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών κατά τη διαδικασία του άρθρου 41 του ν. 1249/1982 (Α' 43) και για τα ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές εκτός αντικειμενικού προσδιορισμού η αξία τους προσδιορίζεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου.

Κατά την έννοια των πιο πάνω διατάξεων, οι οποίες ως επιβάλλουσες φορολογικό βάρος είναι στενώς ερμηνευτέες, για τον υπολογισμό της αξίας των ακινήτων ως βάση υπολογισμού του τέλους ακίνητης περιουσίας, που αποτελεί φόρο κατοχής, εφαρμόζεται το λεγόμενο "αντικειμενικό σύστημα", το οποίο αφορά περιοχές εντός σχεδίου πόλεως και βασίζεται στις τιμές ζώνης (άλλως, τιμές εκκίνησης), οι οποίες προβλέπονται από το άρθρο 41 του ν. 1249/1982 σε συνδυασμό με την 1067780/82/Γ0013/09-06-1994 υ.α. και καθορίζονται με κανονιστικές πράξεις του Υπουργού Οικονομικών. Κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 παρ. 2 της πιο πάνω υ.α., τιμή ζώνης (ΤΖ) ή τιμή εκκίνησης είναι η ενιαία τιμή αφετηρίας την οποία έχει κάθε ακίνητο (κτίσμα ή οικόπεδο) που βρίσκεται στη ζώνη αυτή και αναφέρεται στη συνολική αξία κτίσματος και οικοπέδου που αναλογεί σε ένα τ.μ. επιφάνειας καινούργιας κατοικίας ή διαμερίσματος στον πρώτο όροφο της οικοδομής με πρόσοψη σε ένα μόνο δρόμο. Ως αξία του ακινήτου, επί της οποίας επιβάλλεται το τέλος ακίνητης περιουσίας λαμβάνεται υπόψη η οικεία τιμή ζώνης και οικοπέδου, η οποία πολλαπλασιάζεται με τη συνολική επιφάνεια της κατοικίας, του διαμερίσματος, της επαγγελματικής στέγης ή του οικοπέδου κλπ. σε τετραγωνικά

μέτρα. Η ίδια μέθοδος για τον υπολογισμό του φόρου ακολουθείται και για τα ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές όπου δεν ισχύει το “αντικειμενικό σύστημα”, όπου η τιμή ζώνης για τα κτίσματα και τα οικοπέδα ορίζεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου με βάση τα στοιχεία που τηρεί η αρμόδια Δ.Ο.Υ. (σχετική η 8752/22-02-1994 απόφαση Υπουργού Εσωτερικών, όπως αντικαταστάθηκε με την 14989/28-03-1996 απόφαση του ιδίου Υπουργού - Β΄ 256).

13. Εξάλλου, ο συντελεστής δόμησης, ο οποίος συνιστά συνταγματικώς θεμιτό περιορισμό της ιδιοκτησίας που υπαγορεύεται από το γενικότερο δημόσιο συμφέρον, οριοθετεί το περιεχόμενο της κυριότητας και αποτελεί θεμελιώδη όρο της δόμησης για τη διασφάλιση της πολεοδομικώς ανεκτής οικιστικής πυκνότητας (βλ. ΣΤΕ Ολ 412/1993 σκέψη 7^η, 219/1987, 1710/1978, 911/1978) και συνίσταται στον αριθμό, με βάση τον οποίο, πολλαπλασιαζόμενο με την επιφάνεια του οικοπέδου, καθορίζεται η συνολική επιφάνεια όλων των ορόφων των κτιρίων που επιτρέπεται να κατασκευαστούν στο οικοπέδο. Κάθε δε δομική κατασκευή προσμετράται, κατ’ αρχήν, στο συντελεστή δόμησης του οικοπέδου, εφόσον η μη προσμέτρηση αποτελεί εξαίρεση από τον εν λόγω κανόνα και πρέπει να προβλέπεται στο νόμο (ΣΤΕ 3000/2000 Ολομ, 1792/2009).

14. Εξάλλου, τα αιολικά και ηλιακά συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζονται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 3 του ν. 2244/1994 ως ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις, για την τοποθέτηση των οποίων απαιτείται έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. Στην ίδια δε διάταξη ορίζεται ότι με υπουργική απόφαση μπορεί να προβλέπεται η τοποθέτηση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε στέγες κτιρίων και με απλή γνωστοποίηση εργασιών στον αρμόδιο φορέα, όπως ήδη έχει προβλεφθεί στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 της 36720/25-08-2010 υ.α. για φωτοβολταϊκά συστήματα με ισχύ μέχρι 100 kW. Επίσης, τα φωτοβολταϊκά, ως στοιχεία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, περιλαμβάνονται στην ενδεικτική απαρίθμηση των εγκαταστάσεων της παραγράφου 19 του άρθρου 2 του προϋσχύσαντα ΓΟΚ/85 (ν. 1577/1985) και στην ταυτάριθμη παράγραφο και άρθρο του ΝΟΚ (ν. 4067/2012). Στο δε δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1 της 36720/25-08-2010 υ.α. προσδιορίζονται ρητά ως εγκαταστάσεις κατά τις πιο πάνω διατάξεις του ΓΟΚ/85 και του ΝΟΚ, όταν τοποθετούνται σε υφιστάμενα κτίρια και στους ακάλυπτους χώρους δομημένων οικοπέδων. Εξάλλου, κύριο προσδιοριστικό στοιχείο της έννοιας του κτιρίου κατά τον ΝΟΚ (άρθρο 2 παρ. 42) είναι το τεχνικό έργο να δημιουργεί χώρο μόνιμης ή προσωρινής παραμονής του χρήστη και κατά την με αριθμό οικ.63234/19-12-2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Έγκριση Τεύχους Τεχνικών Οδηγιών Εφαρμογής του Ν.4067/12 (Νέος Οικοδομικός Κανονισμός)» για τον προσδιορισμό των διαστάσεων κτιρίου λαμβάνεται υπόψη ο φέρων οργανισμός και οι εξωτερικοί τοίχοι πλήρωσης, ώστε

τα τελευταία αυτά στοιχεία να προσδιορίζουν και εννοιολογικά το κτίριο κατά τον ΝΟΚ (βλ. Δ. Μέλισσας, Νέος Οικοδομικός Κανονισμός Ν. 4067/2012, Ερμηνεία κατ' άρθρο, έκδοση 3^η, 2015, σελ. 67-68, πληροφορία από sakkoulas-online.gr). Επομένως, τα φωτοβολταϊκά συστήματα, ως εγκαταστάσεις κατά την παρ. 19 του άρθρου 2 του ΝΟΚ δεν αποτελούν κτίσμα κατά την έννοια του ΝΟΚ στο μέτρο που αποτελούνται από φωτοβολταϊκά στοιχεία (πάνελ και τις αντίστοιχες συστοιχίες) και δεν συνοδεύονται από δομικές κατασκευές (συνοδά έργα) που φέρουν το χαρακτήρα κτίσματος κατά τον ΝΟΚ. Εξάλλου, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος σε περιοχή εντός σχεδίου και εντός οικισμών επιτρέπεται μόνον σε ακάλυπτους χώρους οικοπέδων και όχι σε αδόμητα οικόπεδα (άρθρο 1 36720/25-08-2010 υ.α.), ενώ, σε εκτός σχεδίου περιοχές, επιτρέπεται η εγκατάστασή τους σε κάθε γήπεδο, ακόμη και εάν το τελευταίο είναι μη άρτιο και μη οικοδομήσιμο (άρθρα 1 παρ. 1 40158/22-09-2010 υ.α.). Στα δε κτίρια, όπως αυτά ορίζονταν στο ΝΟΚ (άρθρο 2 παρ. 42), επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος στο δώμα, στη στέγη, στα στέγαστρα βεραντών, στις προσόψεις και τα σκιάστρα (άρθρο 3 παρ. 1 36720/25-08-2010 υ.α. και άρθρο 2 παρ. 3 40158/22-09-2010 υ.α.), απαγορεύεται, όμως, ρητά να δημιουργείται από τη διάταξη των φωτοβολταϊκών στοιχείων χώρος κύριας ή βοηθητικής χρήσης ή ημιυπαίθριος χώρος (άρθρο 3 παρ. 1 36720/25-08-2010), δηλαδή χώρος που προσαυξάνει τη δομημένη επιφάνεια του ακινήτου. Δεδομένου δε ότι τα φωτοβολταϊκά συστήματα εντάσσονται στη γενικότερη κατηγορία των εγκαταστάσεων της περίπτωσης η' της παραγράφου 7 του άρθρου 17 του ΝΟΚ (βλ. Δ. Μέλισσας, ο.π., σελ. 56), η επιφάνεια που καταλαμβάνουν στον ακάλυπτο χώρο οικοπέδου δεν προσμετράται στο συντελεστή δόμησης σύμφωνα με την περίπτωση στ' της παραγράφου 6 του άρθρου 11 του ΝΟΚ. Επίσης, δεν προσμετρώνται στο συντελεστή δόμησης σύμφωνα με το ΝΟΚ και οι ακόλουθες κατασκευές που σχετίζονται με τα φωτοβολταϊκά συστήματα: α) η επιφάνεια που προκύπτει από την τοποθέτηση φωτοβολταϊκού συστήματος πάχους έως 15 εκ. στις όψεις του κτιρίου (άρθρο 11 παρ. 6 περ. κ'), β) οι υπόγειοι όροφοι για τοποθέτηση εγκαταστάσεων για την υποστήριξη του ενεργειακού σχεδιασμού του κτιρίου από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, επομένως και από φωτοβολταϊκά (άρθρο 11 παρ. 6 περ. θ' ΝΟΚ), γ) οι κάτω από την οριστική στάθμη του εδάφους του ακάλυπτου χώρου αποθήκη συσσωρευτών φωτοβολταϊκών συστημάτων (άρθρα 11 παρ. 6 περ. ιστ' και 17 παρ. 6 περ. α'), δ) οι στον ακάλυπτο χώρο του οικοπέδου αποθήκη συσσωρευτών φωτοβολταϊκών συστημάτων, εφόσον δεν είναι δυνατόν να είναι υπόγεια (άρθρα 11 παρ. 6 περ. ιστ' και 17 παρ. 7 περ. στ'). Εξάλλου, στην εκτός σχεδίου δόμηση, η εγκατάσταση του φωτοβολταϊκού υπολογίζεται μαζί με τις λοιπές δομικές κατασκευές (κατοικία, αποθήκη) για την εξάντληση του ποσοστού κάλυψης του γηπέδου, πλην, όμως, δεν επηρεάζει τις συνθήκες δόμησης του γηπέδου ως

προς τις τελευταίες αυτές δομικές κατασκευές που ακολουθούν τους γενικούς κανόνες της εκτός σχεδίου δόμησης ή τους ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης που ισχύουν για την περιοχή (άρθρο 1 παρ. 2 και 3 40158/22-09-2010 υ.α.), με συνέπεια η φωτοβολταϊκή εγκατάσταση να μην προσμετράται στην επιτρεπτή δόμηση του γηπέδου και να μην προσαυξάνει την ήδη δομημένη επιφάνεια στην περίπτωση που στο γήπεδο υφίστατο κτίσμα ή άλλη δομική κατασκευή.

15. Κατ' ακολουθία τούτων, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων επί κτιρίου ή στον ακάλυπτο χώρο οικοπέδου, σε περιοχή εντός σχεδίου πόλεως ή εντός οικισμού προ του 1923 ή οικισμού με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, καθώς και επί κτιρίου σε περιοχή εκτός σχεδίου πόλεως ή των πιο πάνω οικισμών, δεν δημιουργεί επί πλέον υποχρέωση ως προς το οφειλόμενο για το ακίνητο αυτό τέλος ακίνητης περιουσίας, εφόσον τα φωτοβολταϊκά στοιχεία δεν προσμετρώνται, κατά τα ήδη αναπτυχθέντα, στο συντελεστή δόμησης και δεν αυξάνουν τη δομημένη επιφάνεια του οικοπέδου και, ακολούθως, την σε τετραγωνικά μέτρα επιφάνεια του κτίσματος επί του οποίου υπολογίζεται το εν λόγω τέλος. Ακολούθως δε, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων (πανέλα, συστοιχίες κλπ.) σε αδόμητο γήπεδο σε περιοχή εκτός σχεδίου ή εκτός των πιο πάνω οικισμών δεν δημιουργεί υποχρέωση καταβολής τέλους ακίνητης περιουσίας, εφόσον το φωτοβολταϊκό σύστημα, ακόμα και όταν θεμελιώνεται σε βάσεις στήριξης από σκυρόδεμα, για τις οποίες απαιτείται άδεια δόμησης (άρθρο 2 εδ. β' της 40158/2010 υ.α.), δεν αποτελεί κτίσμα κατά τον ΝΟΚ, όπως ήδη πιο πάνω αναπτύχθηκε, ώστε να θεμελιώνει υποχρέωση καταβολής τέλους για το εκτός σχεδίου γήπεδο. Το αυτό θα ισχύσει και για τα συνοδά έργα της φωτοβολταϊκής εγκατάστασης, υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται για κατασκευές που δεν προσμετρώνται στο συντελεστή δόμησης κατά το άρθρο 11 του ΝΟΚ, κατά τα ήδη πιο πάνω αναπτυχθέντα και δεν αποτελούν κτίσματα κατά την πολεοδομική νομοθεσία.

16. Εξάλλου, από τις διατάξεις της πιο πάνω παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 προκύπτει ότι το ενιαίο τέλος καθαριότητας και φωτισμού, το οποίο έχει ανταποδοτικό και όχι φορολογικό χαρακτήρα και επιβάλλεται για παρεχόμενες από τους δήμους υπηρεσίες αποκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων, ηλεκτροφωτισμού οδών, πλατειών και κοινοχρήστων χώρων και κάθε άλλης παγίως παρεχόμενης από τους δήμους υπηρεσίας που σχετίζεται ή είναι συναφής με αυτές (ΣΤΕ 1384/2018, 1315-14/2018, 91514/2018, 772/2018, 398-390/2018, 3263/2017, 60/2010 7/μελής κ.α.), επιμερίζεται μεταξύ των υποχρέων όχι κατόπιν βεβαιώσεως ως προς καθένα εξ αυτών ξεχωριστά με βάση το βαθμό και τη διάρκεια της χρήσης εκ μέρους αυτού των πιο πάνω παρεχομένων υπηρεσιών, αλλά με έμμεσο τρόπο με βάση την εξυπηρετούμενη από το ακίνητο χρήση ή

δραστηριότητα, την προβλεπόμενη στο νόμο ως υπολογιζόμενη επιφάνεια σε συνδυασμό με συντελεστή, ο οποίος καθορίζεται, κατ' εξουσιοδότηση του ιδίου νόμου, με απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου αναλόγως, κατ' αρχήν, της χρήσεως των εξυπηρετούμενων ακινήτων, ενώ περαιτέρω παρέχεται η δυνατότητα προσδιορισμού μειωμένου εμβαδού και μειωτικής ποσόστωσης του συντελεστή για επιφάνειες μεγαλύτερες των 6.000 τ.μ. Η ρύθμιση αυτή περί επιμερισμού της συνολικής δαπάνης μεταξύ των υποχρέων επιβάλλεται από την αρχή της ανταποδοτικότητας του τέλους και ενισχύει την ίση μεταχείριση των υποχρέων. Τούτο διότι, το επίμαχο τέλος καταβάλλεται κατά νόμο για την κάλυψη όχι μόνον της δαπάνης αποκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων που παράγουν οι κατοικίες και οι επιχειρήσεις, καθώς και αυτής για το φωτισμό των κοινόχρηστων χώρων των δήμων, αλλά και για την κάλυψη του συνόλου των δαπανών που έχουν πάγιο χαρακτήρα και σχετίζονται με τις υπηρεσίες αυτές, υπηρεσίες οι οποίες, πέραν των κατοικιών που κείνται στην περιφέρεια του οικείου δήμου, εξυπηρετούν και τη λειτουργία των εγκατεστημένων στην ίδια περιοχή επιχειρήσεων και των προσώπων (προσωπικό, συνεργάτες, πελάτες) που αυτές συγκεντρώνουν, ενώ, περαιτέρω, τα θεσπισθέντα από το ν. 25/1975 πιο πάνω κριτήρια κατανομής της συνολικής δαπάνης μεταξύ των υποχρέων είναι αντικειμενικά και σχετίζονται-συναρτώνται, κατά κοινή πείρα, προς την έκταση της χρήσεως, μικρής ή μεγάλης, των σχετικών δημοτικών υπηρεσιών (ΣΤΕ 3263/2017, 2340/2017, 538/2017, 550/2016, 1868/2014). Επίσης, το παραπάνω ενιαίο τέλος μπορεί να επιβληθεί κανονιστικώς και σε βάρος όσων χρησιμοποιούν ακίνητα που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως, εφόσον συντρέχει πραγματική δημόσια ανάγκη για παροχή της σχετικής υπηρεσίας (καθαριότητας ή/και φωτισμού) στη συγκεκριμένη εκτός σχεδίου περιοχή και η υπηρεσία αυτή έχει οργανωθεί κατάλληλα και παρέχεται πράγματι, αρκεί τα παραπάνω στοιχεία (δηλαδή, της συνδρομής ανάγκης επέκτασης της υπηρεσίας σε περιοχή εκτός σχεδίου, της κατάλληλης οργάνωσής της και της πραγματικής παροχής της) να προκύπτουν, κατά τρόπο σαφή και επαρκώς τεκμηριωμένο, από την κανονιστική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που επιβάλλει το τέλος (ΣΤΕ 1384/2018, 1104-5/2017, 2823/2014, 1012/2012). Εξάλλου, η παροχή της εν λόγω δημοτικής υπηρεσίας και η επιβολή του σχετικού ανταποδοτικού τέλους δεν αποκλείονται από το γεγονός ότι φορέας, στον οποίο δεν ανατίθεται κατά το νόμο αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας και φωτισμού σε ορισμένη περιοχή, αναλαμβάνει σχετική πρωτοβουλία για την παροχή με ίδια μέσα τέτοιων υπηρεσιών, με δεδομένο ότι η επιβολή του κατά τα παραπάνω δημοτικού τέλους δεν εξαρτάται από την εκ μέρους του υποχρέου χρησιμοποίηση ή μη της υπηρεσίας που παρέχεται από τον δήμο, ούτε από την πλημμελή εξυπηρέτηση ή την καθ' ολοκληρίαν μη εξυπηρέτηση ενός ή πλειόνων ακινήτων της περιοχής ή,

τέλος, από την τυχόν πλημμελή λειτουργία της δημοτικής υπηρεσίας (ΣΤΕ 1384/2018, 1106/2017, 2823/2014, 2411/2014, 4032/2013, 1620/2012 Ολομ., 3626/2006 κ.α.).

17. Ειδικότερα, το αναφερόμενο στην ισχύουσα διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 ενιαίο ανταποδοτικό τέλος αποτελεί ως τακτικό έσοδο των δήμων το τέλος καθαριότητας και φωτισμού που προβλέφθηκε με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 αντίστοιχα του ν.δ/τος 3033/1954 «περί των εσόδων των δήμων και κοινοτήτων» (Α' 258), οι οποίες, ακολούθως, ενσωματώθηκαν στα με ταυτάριθμο αριθμό άρθρα των κωδικοποιήσεων της ισχύσας νομοθεσίας για τα έσοδα των δήμων και κοινοτήτων με το β.δ/μα της 19-12-1955/21-01/1956 (Α' 29) αρχικά και το β.δ/μα της 24-09/20-10-1958 (Α' 171) στη συνέχεια. Το δε τέλος φωτισμού προσδιοριζόταν ως ποσοστό (μέχρι 30%) του επιβαλλόμενου τέλους καθαριότητας. Με την παράγραφο 5 του πιο πάνω άρθρου 21, που προστέθηκε με το άρθρο 12 του ν.δ/τος 3777/1957 (Α' 204), ορίστηκαν ως υπόχρεοι του τέλους καθαριότητας και, κατά νομοθετική ακολουθία, του τέλους φωτισμού, οι χρήστες των ακινήτων που υποχρεούνταν να καταβάλλουν το τέλος σε δύο εξαμηνιαίες δόσεις στο δημοτικό ή κοινοτικό ταμείο. Προς διασφάλιση δε της τακτικής εισπράξεως του εν λόγω ανταποδοτικού τέλους με την αριθμό 54/23-05-1962 απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (Α' 88/08-06-1962), που κυρώθηκε από τότε που ίσχυσε με το άρθρο 101 του ν.δ/τος 4260/1962 και, τελικά, καταργήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του ν. 25/1975, προβλέφθηκε η δυνατότητα να ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών που θα εκδίδεται μετά από γνώμη δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, ότι το τέλος καθαριότητας και φωτισμού για τα ακίνητα που χρησιμοποιούνταν ως κατοικίες (άρθρο 1), αλλά και για ακίνητα που χρησιμοποιούνταν ως καταστήματα, επιχειρήσεις πάσης φύσεως και επαγγελματικές εγκαταστάσεις (άρθρο 2), θα εισπράττεται, είτε σε έναν ή σε περισσότερους δήμους και κοινότητες, μέσω των λογαριασμών που εκδίδει η Δ.Ε.Η. για την πληρωμή του αντιτίμου της καταναλωθείσας ηλεκτρικής ενέργειας και υπόχρεος για την πληρωμή των τελών θα οριζόταν ο αντίστοιχος καταναλωτής ηλεκτρικής ενέργειας. Ενώ για τα ακίνητα που δεν θα υπάγονταν στη ρύθμιση αυτή ή δεν θα ήταν δυνατή η είσπραξη του τέλους μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η. θα εξακολουθούσε η είσπραξη των τελών να γίνεται από τις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές με την έκδοση βεβαιωτικών καταλόγων. Σε αντιστοιχία δε προς την τελευταία αυτή ρύθμιση προστέθηκε με το άρθρο 32 του α.ν. 344/1968 η παράγραφος 7 στο άρθρο 21 του β.δ/τος της 24-9/20-10-1958, με την οποία οριζόταν υπόχρεος καταβολής του τέλους καθαριότητας και φωτισμού ο καταναλωτής της ηλεκτρικής ενέργειας στην περίπτωση που τα τέλη συνεισπράττονταν από τη Δ.Ε.Η. Ακολούθως, με τις διατάξεις του α.ν. 507/1968, ο οποίος τελικά καταργήθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 12 του ν. 25/1975,

ορίστηκε ειδικός τρόπος υπολογισμού και εισπράξεως των τελών καθαριότητας και φωτισμού μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η. για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα στους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς για το χρονικό διάστημα από 1^η Ιανουαρίου 1968. Κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού ο υπολογισμός των τελών γινόταν ανά μετρητή κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, τα δε τέλη, που βάρυναν τον υπόχρεο να πληρώσει το λογαριασμό της Δ.Ε.Η. και αντιστοιχούσαν σε κάθε μετρητή ηλεκτρικού ρεύματος, υπολογίζονταν ως το γινόμενο των τετραγωνικών μέτρων που αντιστοιχούσαν στους «εστεγασμένους χώρους» κάθε ηλεκτροδοτούμενου ακινήτου με συντελεστή που οριζόταν εντός των υπό του νόμου προβλεπόμενων ορίων με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (άρθρο 1 παρ. 1 εδ. β') και ο ένας συντελεστής αφορούσε τη χρήση κατοικίας και ο έτερος όλα τα άλλα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα (άρθρο 1 παρ. 2). Ρητά, όμως, από τα λοιπά ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα εξαιρέθηκαν οι βιομηχανίες, τα κινηματοθέατρα, οι επιχειρήσεις πωλήσεως οικοδομικών υλικών (μάντρες), οι σταθμοί και τα συνεργεία αυτοκινήτων, οι εκθέσεις πωλήσεως μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, καθώς και κάθε άλλη επιχείρηση που ασκούσαν σε «μη εστεγασμένο χώρο», ως προς τα οποία ο υπολογισμός των τελών εξακολουθούσε να γίνεται διακριτά όπως προβλεπόταν από τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του από 24-09/20-10-1958 β.δ/τος (άρθρο 2). Στην περίπτωση, δηλαδή, των ακινήτων αυτών του άρθρου 2 ο νομοθέτης επέλεξε ο καθορισμός του τέλους καθαριότητας και φωτισμού να εξακολουθήσει να εναπόκειται στην πλήρη διακριτική ευχέρεια της δημοτικής αρχής, όπως οριζόταν στα άρθρα 21 και 22 του από 24-09/20-10-1958 β.δ/τος και να ορίζεται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου στο προσήκον μέτρο ανταποδοτικότητας με βάση το σύνολο της υποκείμενης σε χρήση επιφάνειας των ακινήτων, ανεξάρτητα εάν επρόκειτο για στεγασμένο ή μη στεγασμένο χώρο. Ο δε υπολογισμός του οφειλόμενου τέλους για τη χρήση των ακινήτων αυτών, εφόσον απαιτούσε και συνυπολογισμό και των μη στεγασμένων χώρων για τους οποίους δεν οριζόταν συντελεστής κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 1, ακολουθούσε το γενικό κανόνα προσδιορισμού με βεβαιωτικό κατάλογο με βάση την απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου που όριζε το τέλος (άρθρο 12 ν.δ/τος 318/1969 - Α' 212). Αντίθετα, για τα λοιπά ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα που χρησιμοποιούνταν είτε ως κατοικίες είτε δεν ενέπιπταν στην εξαίρεση του άρθρου 2, ο νομοθέτης κατέλειπε ελάχιστα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας στις δημοτικές αρχές για καθορισμό του τέλους, ορίζοντας δεσμευτικά ότι για τον υπολογισμό του τέλους θα προσμετρώνται μόνον «εστεγασμένοι χώροι» και προσδιορίζοντας σαφώς το νομισματικό όριο των συντελεστών για κατοικία και λοιπές χρήσεις, παραχωρώντας στις δημοτικές αρχές απλώς την ευχέρεια να κινηθούν εντός των ορίων κάθε συντελεστή. Η τελευταία αυτή διαφοροποίηση ως προς τον υπολογισμό του οφειλόμενου τέλους στα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα του άρθρου

2, με την εξαίρεσή τους από τη δεσμευτική ρύθμιση που ίσχυσε για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα άλλης χρήσεως, είχε προφανή δικαιολογητική βάση ότι, α) είτε επρόκειτο για ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα στα οποία η κατά προορισμό χρήση τους ή η ασκούμενη σ' αυτά οικονομική δραστηριότητα προϋπέθετε τη χρήση εκτεταμένων επιφανειών στεγασμένων και μη στεγασμένων χώρων (βιομηχανίες) ή τη χρήση μεγάλων επιφανειών σε μη στεγασμένους χώρους σε σύγκριση με τους αντίστοιχους στεγασμένους (κινηματοθέατρα, σταθμοί και συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων, εκθέσεις πωλήσεως αυτοκινήτων), ώστε ο υπολογισμός του οφειλόμενου τέλους με βάση την επιλεγείσα από το νομοθέτη δεσμευτική για τις δημοτικές αρχές μέθοδο (υπολογισμός μόνον επιφανείας στεγασμένων χώρων, άρθρο 1 παρ. 1 εδ. β') θα οδηγούσε σε μη αναλογική χρέωση των επιχειρήσεων αυτών με μειωμένα ποσά έναντι των παρεχομένων ανταποδοτικών υπηρεσιών και β) είτε επρόκειτο για οικονομική δραστηριότητα που ασκούνταν αποκλειστικά σε μη στεγασμένους χώρους και ο υπολογισμός του τέλους δεν μπορούσε να γίνει με τη νομοθετικά επιλεγείσα μέθοδο να υπολογίζεται μόνον η επιφάνεια των στεγασμένων χώρων. Με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν.δ/τος 703/1970 (Α' 219), που καταργήθηκαν με την παράγραφο 4 του άρθρου 12 του ν. 25/1975, επιβεβαιώθηκε η ισχύς των πιο πάνω ρυθμίσεων του α.ν. 507/1968 για τον υπολογισμό και είσπραξη του τέλους για τους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς (παρ. 5) και προβλέφθηκε για τους υπόλοιπους Δήμους ο υπολογισμός και είσπραξη του τέλους καθαριότητας και φωτισμού για όλα τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα, είτε πρόκειται για κατοικίες, είτε για καταστήματα, επιχειρήσεις πάσης φύσεως και επαγγελματικές εγκαταστάσεις μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η. κατ' εφαρμογή των παραγράφων 2 έως 12 του άρθρου 1 της πιο πάνω με αριθμό 54/23-05-1962 Π.Υ.Σ.

18. Ακολούθησαν οι διατάξεις του ν. 25/1975, με τις οποίες ορίστηκε ενιαίος τρόπος προσδιορισμού και είσπραξης του τέλους καθαριότητας και φωτισμού για το σύνολο των δήμων και κοινοτήτων με ρυθμίσεις για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα που ακολουθούν κατά βάση τις ισχύσασες ρυθμίσεις του α.ν. 507/1968 για τους Δήμους Αθηναίων και Πειραιά. Δηλαδή, για τον υπολογισμό του τέλους καθαριότητας και φωτισμού υιοθετήθηκε ο πιο πάνω βασικός κανόνας να υπολογίζεται μόνον η σε τετραγωνικά μέτρα επιφάνεια των στεγασμένων χώρων και διατηρήθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 3 η εξαίρεση από τον κανόνα αυτόν υπολογισμού για ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα που η ασκούμενη σ' αυτά δραστηριότητα απαιτούσε τη χρήση και εκτεταμένων επιφανειών μη στεγασμένων χώρων (βιομηχανίες, κινηματοθέατρα, σταθμοί και συνεργεία επισκευής αυτοκινήτων), καθώς και τα ακίνητα που χρησιμοποιούνταν για άσκηση οικονομικής δραστηριότητας σε μη στεγασμένους χώρους. Τα τελευταία αυτά ακίνητα της παραγράφου 2 του άρθρου 3 χαρακτηρίζονται συλλήβδην ως «μη

εστεγασμένοι χώροι», σε αντιδιαστολή με τα λοιπά ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα στα οποία το τέλος υπολογιζόταν μόνον επί των εστεγασμένων χώρων. Η μόνη διαφοροποίηση από τις ρυθμίσεις του α.ν. 507/1968 που εισήγαγε ο ν. 25/1975 ήταν η είσπραξη μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η. του τέλους και για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα των «μη εστεγασμένων χώρων» της παρ. 2 του άρθρου 3 και για το λόγο αυτό προβλέφθηκε (άρθρο 3 παρ. 2 εδ. β') ότι το τέλος, που θα προέκυπτε για τα ακίνητα αυτά μετά τον υπολογισμό του κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 21 και 22 του από 24-09/20-10-1958 β.δ/τος, θα γνωστοποιούνταν στη Δ.Ε.Η. ως το γινόμενο του πολλαπλασιασμού πλασματικού εμβαδού του ακινήτου με το συντελεστή που αντιστοιχούσε για ακίνητο «εστεγασμένου χώρου» αντίστοιχης χρήσης. Η διατήρηση με τις διατάξεις του ν. 25/1975 του τρόπου υπολογισμού του ενιαίου τέλους που εισήγαγε ο α.ν. 507/1968, με την προσμέτρηση μόνον των στεγασμένων χώρων για όλα τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα (κατοικίες, φιλανθρωπικά και νοσηλευτικά ιδρύματα, «εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως»), με εξαίρεση τα ακίνητα της παραγράφου 2 του άρθρου 3 («μη εστεγασμένοι χώροι»), προκύπτει ευθέως από τις ακόλουθες ρυθμίσεις του νόμου αυτού, α) για τα αντίστοιχα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα στους Δήμους Αθηναίων και Πειραιώς έγιναν δεκτές οι δηλώσεις που είχαν υποβληθεί κατά τις διατάξεις του α.ν. 507/1968, δηλαδή με την προσμέτρηση μόνον της κατά τετραγωνικά μέτρα επιφανείας των στεγασμένων χώρων (άρθρο 2 παρ. 1 περ. β' εδ. γ'), β) οι διατάξεις του νόμου αυτού για την είσπραξη του τέλους άρχισαν να ισχύουν από 01-01-1976, πλην των Δήμων Αθηναίων και Πειραιώς που ίσχυαν ήδη από το χρόνο ισχύος του νόμου αυτού με τις διατάξεις του α.ν. 507/1968 (άρθρο 13) και γ) με την κανονιστική απόφαση της παρ. 4 του άρθρου 1 προβλεπόταν καθορισμός δύο μόνον συντελεστών που αφορούσαν στεγασμένους χώρους, ενώ ρητά εξαιρέθηκαν από τον υπολογισμό αυτό τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα της παραγράφου 2 του άρθρου 3 (τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 1), τα οποία χαρακτηρίζονται ως «μη στεγασμένοι χώροι» και ταυτίζονται με τα ακίνητα του άρθρου 2 του α.ν. 507/1968, για τα οποία ο υπολογισμός του τέλους εξακολουθούσε να γίνεται με τον προβλεπόμενο υπολογισμό με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του β.δ/τος 24-09/20-10-1958, όπως για και για τα ακίνητα της περίπτωσης αυτής (άρθρο 3 παρ. 2 εδ. β').

19. Ακολουθώντας, με τις τροποποιήσεις που εισήγαγε ο ν. 429/1976 στις διατάξεις του άρθρου 1 και ίσχυαν από 01-01-1977 (άρθρο 6) και την κατάργηση της ρύθμισης που προέβλεπε τη ρητή εξαίρεση των «μη εστεγασμένων χώρων» από τον ορισμό συντελεστών (τελευταίο εδάφιο παραγράφου 4 του άρθρου 1), διευρύνθηκε η ευχέρεια των δημοτικών αρχών να καθορίζουν συντελεστές και για τους μη στεγασμένους χώρους, ώστε να διευκολυνθεί η είσπραξη του ανταποδοτικού τέλους από τη Δ.Ε.Η., δεδομένου ότι η δέσμευση πλέον των

δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων, κατά την άσκηση της εν λόγω κανονιστικής τους αρμοδιότητας, περιοριζόταν στον ορισμό περιορισμένου αριθμού συντελεστών για στεγασμένους χώρους (μέχρι επτά συνολικά από τους δύο των αντικατασταθέντων ρυθμίσεων, εκ των οποίων μέχρι δύο για κατοικίες και χώρους που χρησίμευαν για εγκατάσταση φιλανθρωπικών και νοσηλευτικών ιδρυμάτων και μέχρι πέντε για άλλες χρήσεις), χωρίς να εξαιρούνται ρητά οι μη «στεγασμένοι χώροι» από τον ορισμό συντελεστών, όπως προέβλεπαν οι αντικατασταθείσες διατάξεις της παραγράφου 4. Επίσης, παρασχέθηκε η δυνατότητα στο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο να περιορίζει με απόφασή του την σε τετραγωνικά μέτρα επιφάνεια των ακινήτων που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του τέλους, με σαφή διάκριση μεταξύ των «εστεγασμένων χώρων άλλης χρήσεως» της παραγράφου 4 του άρθρου 1 (για την πέραν των 1000 τ.μ. επιφάνεια) και των «μη εστεγασμένων χώρων» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 (για όλη την επιφάνεια του ακινήτου), με προφανή σκοπό την αναλογικότερη κατανομή των τελών για ακίνητα με μεγάλες επιφάνειες. Επακολούθησαν οι τροποποιήσεις του άρθρου 5 του ν. 1080/1980, με τις οποίες, για να καταστεί δυνατός ο ακόμη αναλογικότερος υπολογισμός των τελών για μεγάλες ηλεκτροδοτούμενες επιφάνειες, τροποποιήθηκε η παράγραφος 5 του άρθρου 1 και προβλέφθηκε πέραν της μειώσεως του υπολογιζόμενης επιφάνειας μέχρι τα 6.000 τ.μ. (για το σύνολο της επιφανείας των 6.000 τ.μ. για τα ακίνητα της παρ. 2 του άρθρου 3 - «μη εστεγασμένοι χώροι» και για την επιφάνεια πέραν των 1.000 τ.μ. για τους «εστεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως») και η ποσοστιαία μείωση του συντελεστή για την πέραν των 6.000 τ.μ. επιφάνεια (όχι πάνω από 60% για τα ακίνητα της κατηγορίας των «εστεγασμένων χώρων άλλης χρήσεως» και όχι πάνω από 30% για τα ακίνητα της κατηγορίας των «μη εσταγασμένων χώρων»). Τέλος, με τις τροποποιήσεις των παραγράφων 1 και 4 του άρθρου 1 με το άρθρο 185 του ν. 4555/2018, όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του τελευταίου αυτού νόμου, επιχειρήθηκε η διεύρυνση της διακριτικής ευχέρειας των δημοτικών αρχών ως προς τον ορισμό των συντελεστών προσδιορισμού του τέλους, με μοναδική νομοθετική δέσμευση τον ορισμό τουλάχιστον τριών συντελεστών, εκ των οποίων ένας για ακίνητα που χρησιμοποιούνται για κατοικία, ένας για ακίνητα που χρησιμοποιούνται για κοινωφελείς, μη κερδοσκοπικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς και ένας για ακίνητα που χρησιμοποιούνται για άσκηση οικονομικής δραστηριότητας πάσης φύσης, ενώ ως γενικά κριτήρια καθορισμού των γενικών και ειδικών κριτηρίων, πέραν από το εμβαδόν των ακινήτων, το χρόνο που χρησιμοποιούνται και το βαθμό που επιβαρύνουν τα ακίνητα τις παρεχόμενες από το δήμο ανταποδοτικές υπηρεσίες, ορίζεται ξανά και η διάκριση των ακινήτων σε στεγασμένα ή μη που εισήγαγε ο ν. 25/1975 και αποτέλεσε το βασικό κριτήριο για το εάν προσμετρώνται ή όχι οι μη στεγασμένες επιφάνειες στον υπολογισμό του

ενιαίου ανταποδοτικού τέλους. Εξάλλου, με τις πιο πάνω ρυθμίσεις του ν. 4555/2018 πέραν του ότι διατηρήθηκε η πιο πάνω διάκριση των ακινήτων σε στεγασμένα και μη στεγασμένα ως κριτήριο για τον καθορισμό των γενικών ή ειδικών συντελεστών, δεν θίχθηκαν οι ρυθμίσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 1 και της παραγράφου 2 του άρθρου 3 που προϋποθέτουν τη διάκριση των ακινήτων σε στεγασμένους χώρους άλλης χρήσεως και μη στεγασμένους χώρους. Επομένως, οι πιο πάνω τροποποιήσεις των διατάξεων του ν. 25/1975 με το ν. 429/1976, το άρθρο 5 του ν. 1080/1980 και το άρθρο 185 του ν. 4555/2018, οι οποίες διέπυναν τα όρια της αρχικά αναγνωρισθείσας από το νομοθέτη κανονιστικής αρμοδιότητας των δημοτικών αρχών να επιλέγουν τους συντελεστές ανάλογα με την ασκούμενη στα ακίνητα χρήση, να καθορίζουν συντελεστές για όλα τα ακίνητα, ανεξάρτητα της κατατάξεώς τους σε «εστεγασμένους χώρους» ή «μη εστεγασμένους χώρους» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 και να μειώνουν το εμβαδόν των ακινήτων που λαμβάνεται κατά το νόμο υπόψη για τον υπολογισμό τους τέλους, δεν έθιξαν, ούτε κατέργησαν την εισαχθείσα με το ν. 25/1975 ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία προσμετρώνται μόνον οι στεγασμένοι χώροι για τον καθορισμό του τέλους στα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα, με εξαίρεση μόνον εκείνα που υπάγονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 και χαρακτηρίζονται ως «μη εστεγασμένοι χώροι», η οποία (ρύθμιση) δεσμεύει τις δημοτικές αρχές κατά την άσκηση της σχετικής τους αρμοδιότητας. Εξάλλου, η υπαγωγή ενός ακινήτου ή όχι στην πιο πάνω ρύθμιση του ν. 25/1975 (προσμέτρηση μόνο στεγασμένων επιφανειών) δεν συνεχεται με τους συντελεστές χρήσεως που ορίζονται κατά τις ρυθμίσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 1, αλλά από την υπαγωγή ενός ακινήτου στην κατηγορία των «μη εστεγασμένων χώρων» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του νόμου αυτού, η οποία εξακολουθεί να ισχύει. Ενώ και οι διατηρηθείσες ρυθμίσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 1 περί μείωσης της επιφάνειας και ποσοστιαίας μείωσης του συντελεστή για την πέραν των 6.000 τ.μ. επιφάνεια προϋποθέτουν την πιο πάνω διάκριση των ακινήτων σε στεγασμένα και μη στεγασμένα.

20. Με τις διατάξεις, επίσης, του άρθρου 10 του ν. 1080/1980, προς υλοποίηση της συνταγματικώς επιβαλλόμενης μέριμνας του Κράτους για την εξασφάλιση των αναγκών πόρων προς εκπλήρωση της αποστολής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επετράπη στους δήμους να επιβάλουν υπέρ αυτών, με κανονιστική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, οικονομικό βάρος, το οποίο δεν συνάπτεται προς ειδική αντιπαροχή των οργανισμών αυτών και, συνεπώς, αποτελεί φόρο (φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων, ΣΤΕ 1591-1588/2015, 774/2015, 3011/2014 Ολομ.). Κατά τις διατάξεις του άρθρου αυτού ως επιφάνεια του χώρου για τον υπολογισμό του φόρου με τον καθοριζόμενο με την απόφαση του δημοτικού συμβουλίου συντελεστή ορίζεται η επιφάνεια που προέκυψε από

την πραγματική ή πλασματική εμβαδομέτρηση του χώρου για τον υπολογισμό του ενιαίου τέλους καθαριότητας και φωτισμού κατά τις διατάξεις του πιο πάνω ν. 25/1975, ώστε, τηρουμένων των αναλογιών («mutatis mutandis»), να ισχύουν και ως προς τον υπολογισμό της επιφάνειας που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου αυτού τα όσα ήδη αναφέρθηκαν πιο πάνω για την ερμηνεία των διατάξεων του ν. 25/1975 σχετικά με τη διάκριση των ακινήτων σε «εστεγασμένους χώρους» άλλης χρήσεως και «μη εστεγασμένους χώρους». Εξάλλου, η τελευταία αυτή διάκριση διατηρείται στις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 1080/1980, οι οποίες διαπνέονται από τη διάκριση αυτή και επάγεται άμεση έννομη συνέπεια, εφόσον στα ακίνητα των μη εστεγασμένων χώρων ο φόρος προσδιορίζεται με μείωση στο ήμισυ του ορισθέντος συντελεστή.

21. Κατά το προπαρατεθέν κανονιστικό πλαίσιο, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα επιτράπηκε, αρχικά, με τις διατάξεις του ν. 1559/1985, ως εκμετάλλευση ηλιακής ενέργειας, σε αυτοπαραγωγούς για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών είτε με τη λειτουργία αυτόνομων σταθμών παραγωγής που λειτουργούσαν ανεξάρτητα από τα δίκτυα της Δ.Ε.Η., είτε με τη λειτουργία σταθμών συνδεδεμένων με το δίκτυο, με μέγιστη ισχύ την τριπλάσια της εγκαταστημένης ισχύος των μηχανημάτων και συσκευών του αυτοπαραγωγού, τις ενεργειακές ανάγκες των οποίων κάλυπτε η παραγόμενη από το σταθμό ενέργεια. Επακολούθησε, ο ν. 2244/1994, με τον οποίο γίνεται προσπάθεια νομοθετικής ρύθμισης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στο πλαίσιο της οποίας η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς που λειτουργούσαν με ηλιακή ενέργεια επιτρέπεται σε ανεξάρτητους παραγωγούς για σταθμούς συνδεδεμένους με το δίκτυο της Δ.Ε.Η. και ισχύος μέχρι 50 MW και σε αυτοπαραγωγούς για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών με τη λειτουργία είτε αυτόνομων σταθμών παραγωγής, είτε σταθμών συνδεδεμένων με το δίκτυο. Σε συμμόρφωση προς την οδηγία 96/92/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 (L 27) που σκοπό είχε την ανάπτυξη εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της σταδιακής απελευθερώσεώς της, εκδόθηκε ο ν. 2773/1999, με τις διατάξεις του οποίου καταργήθηκε το προβλεπόμενο (άρθρο 1 παρ. 1 περ. α' του ν. 2244/1994) αποκλειστικό υπέρ της Δ.Ε.Η. δικαίωμα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε όλη τη χώρα, δημιουργήθηκαν συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού στο τομέα παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, πλην των τομέων μεταφοράς και διανομής που η άσκησή τους συνδέεται με την ύπαρξη και λειτουργία υποδομών και οι οποίοι εξακολούθησαν να είναι μονοπωλιακά οργανωμένοι, με δικαίωμα, όμως, προσβάσεως σ' αυτούς και τρίτων. Με τις διατάξεις του τελευταίου αυτού νόμου και στο νέο θεσμικό πλαίσιο της απελευθερωμένης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, στον ορισμό της δραστηριότητας

ηλεκτρικής ενέργειας συμπεριλήφθηκε και η επιχειρηματική δραστηριότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και ως αυτοπαραγωγός ορίστηκε εκείνος που παράγει ηλεκτρική ενέργεια για δική του κυρίως χρήση (άρθρο 2). Ακολούθως, με το ν. 3468/2006 μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η Οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 για την «προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» (ΕΕΕΚ L 283) και ρυθμίστηκε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.). στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Με τις διατάξεις του νόμου αυτού, που αποτελεί την πρώτη προσπάθεια συστηματοποίησης και εκσυγχρονισμού των διατάξεων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ορίζεται ως αυτοπαραγωγός αυτός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια από μονάδες Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. για δική του κυρίως χρήση και διοχετεύει το τυχόν πλεόνασμα της ενέργειας αυτής στο Σύστημα ή στο Δίκτυο (άρθρο 2 παρ. 6), ενώ αυτόνομος παραγωγός είναι όποιος παράγει ηλεκτρική ενέργεια από μονάδες Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. του οποίου ο σταθμός δεν είναι συνδεδεμένος στο σύστημα ή το δίκτυο (άρθρο 2 παρ. 4). Στη συνέχεια, με τις διατάξεις του ν. 4001/2011 επιδιώχθηκε η δημιουργία ενός ενιαίου, σαφούς και εναρμονισμένου νομοθετικού πλαισίου για την οργάνωση και την εποπτεία της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας, εναρμονισμένου με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ» (ΕΕ L 211). Με το νόμο αυτό ορίζεται εκ νέου η επιχειρηματική δραστηριότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ως δραστηριότητα ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 2 παρ. 3 περ. ιγ') και ως αυτοπαραγωγός εκείνος που παράγει ηλεκτρική ενέργεια για δική του κυρίως χρήση και διοχετεύει τυχόν πλεόνασμα στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής (άρθρο 2 παρ. 3 περ. ε').

22. Εξάλλου, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις για την ηλεκτρική ενέργεια, αυτοπαραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας ορίζεται ο παραγωγός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια αποκλειστικά για δική του χρήση με μονάδα παραγωγής (αυτόνομος σταθμός) που δεν είναι διασυνδεδεμένη στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής (αυτόνομος αυτοπαραγωγός, άρθρα 2 και 3 παρ. 1 ν. 1559/1985, άρθρο 1 παρ. 2 περ. α', 3 παρ. α' και 4 ν. 2244/1994, άρθρο 2 παρ. 4 ν. 3468/2006) ή ο παραγωγός που παράγει ηλεκτρική ενέργεια κυρίως για δική του χρήση με μονάδα παραγωγής που είναι διασυνδεδεμένη στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και το τυχόν πλεόνασμα της παραγόμενης ενέργειας διοχετεύεται στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο

διανομής (άρθρα 2, 4 παρ. 1 και 8 παρ. 2 ν. 1559/1985, άρθρα 1 παρ. 2 περ. α', 3 περ. β' και 6, 2 παρ. 1 ν. 2244/1994, άρθρο 2 ν. 2773/1999, άρθρο 2 παρ. 6 ν. 3468/2006 και άρθρο 2 παρ. 3 περ. ε' ν. 4001/2011). Ακολούθως, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με σκοπό τη διάθεσή της έναντι τιμήματος, είτε στη Δ.Ε.Η. αποκλειστικά, για το χρονικό διάστημα μέχρι την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με το ν. 2773/1999, είτε στο σύστημα μεταφοράς ή στο δίκτυο διαμονής ηλεκτρικής ενέργειας, για το μετά το ν. 2773/1999 διάστημα, συνιστά επιχειρηματική δραστηριότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρα 1 παρ. 2 περ. β' και 10 και 2 παρ. 1 ν. 2244/1994, άρθρο 2 ν. 2773/1999 και άρθρο 2 παρ. 3 περ. γ' ν. 4001/2011).

23. Στο δε άρθρο 1 παρ. II περ. 34 του π.δ/τος 59/2018 προβλέπεται ως ειδική κατηγορία χρήσης γης στο χωροταξικό σχεδιασμό οι εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, επομένως και οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκό σταθμό, με διαχωρισμό, μάλιστα, από τις λοιπές εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που κατατάσσονται ως διαφορετική ειδική χρήση γης (περ. 33), ενώ η χρήση δομικού έργου, κτιρίου ή τμήματός τους ως σταθμού παραγωγής ενέργειας, επομένως και ως σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από οιαδήποτε πηγή, κατατάσσει την αντίστοιχη δομική κατασκευή ως προς τη χρήση της στη βιομηχανία-βιοτεχνία (άρθρο 3 παρ. 1 περ. I Κτιριοδομικού Κανονισμού – 3046/3-4/1989 υ.α).

24. Συνεπώς, οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ως εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αποτελούν, τόσο χωροταξικά, όσο και πολεοδομικά, αναγνωρισμένη χρήση ακινήτου, η οποία (χρήση ακινήτου ως σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα), όταν ασκείται από ανεξάρτητο παραγωγό με σκοπό τη διοχέτευση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής έναντι ανταλλάγματος συνιστά κατά τα ήδη προαναφερθέντα επιχειρηματική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και αντίστοιχη δραστηριότητα κατά την περ. ιγ' της παραγράφου 3 του άρθρου 2 του ν. 4001/2011, η οποία εμπίπτει και στην οικονομική δραστηριότητα της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 75/1975 και την αντίστοιχη χρήση του ακινήτου, όπου έχουν εγκατασταθεί το φωτοβολταϊκό σύστημα με τα συνοδά αυτού έργα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Εξάλλου, δεν υφίσταται ειδική διάταξη νόμου που να απαλλάσσει τη χρήση αυτή από την καταβολή του αντίστοιχου δημοτικού τέλους και φόρου, πλην της περιπτώσεως που η χρήση αυτή πραγματοποιείται από τα αναφερόμενα πρόσωπα στις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 82 του β.δ/τος της 24-9/20-10-1958. Η δε επέκταση της εφαρμογής των διατάξεων της παραγράφου 8 του άρθρου 9 του ν. 2941/2001 και στους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από Α.Π.Ε. με την παράγραφο 3 του άρθρου 11 του ν. 3468/2006, αναφέρεται στη δυνατότητα

των κατόχων άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. να εκτελούν στους κοινόχρηστους δημοτικούς χώρους και το υπέδαφος αυτών τα απαιτούμενα έργα για τη μεταφορά και διανομή της παραγόμενης στους σταθμούς ηλεκτρικής ενέργειας και, ακολούθως, να χρησιμοποιούν τους χώρους αυτούς για τη λειτουργία του αντίστοιχου συστήματος μεταφοράς και δικτύου διανομής, χωρίς να καταβάλλουν το τέλος κοινοχρήστων χώρων που αντιστοιχεί στη χρήση των χώρων αυτών κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 13 του β.δ/τος της 24-9/20-10-1958 (βλ. ΣτΕ 1124/2020, 2994/2019, 1861-60/2019) και, επομένως, δεν αφορά το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαρισμού και φωτισμού, ούτε το φόρο ηλεκτροδοτούμενων χώρων. Κατ' ακολουθία τούτων, η πιο πάνω χρήση του ακινήτου, ως σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα από ανεξάρτητο παραγωγό με αποκλειστικό σκοπό τη διοχέτευση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής έναντι ανταλλάγματος, αιτιολογεί, κατά τα ήδη προαναφερθέντα, τον καθορισμό αντίστοιχου ειδικού συντελεστή, ως διαβάθμιση του γενικού συντελεστή των πάσης φύσεως οικονομικών δραστηριοτήτων, για την επιβολή ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού κατά τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του β.δ/τος της 24-9/20-10-1958 και 1, 2 και 3 του ν. 25/1975, καθώς και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων του άρθρου 10 του ν. 1080/1980, στο βαθμό που η εν λόγω χρήση συσχετίζεται με υπηρεσίες καθαριότητας και φωτισμού των πέριξ του σταθμού κοινοχρήστων χώρων, καθώς και υπηρεσίες αποκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων που προέρχονται από τη λειτουργία του σταθμού και οι οποίες (υπηρεσίες) παρέχονται από το Δήμο στα διοικητικά όρια του οποίου ασκείται η δραστηριότητα αυτή.

25. Εξάλλου, με την 12323/ΓΓ 175/04-06-2009 κ.υ.α, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 3468/2006 (Α' 129), όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 27Α του ν. 3734/2009 (Α' 8), προβλέφθηκε ειδική μορφή αυτοπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα, που τοποθετούνται στις στέγες και στις όψεις κτιρίων, με συμψηφισμό της παραγόμενης από το φωτοβολταϊκό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας με την καταναλισκόμενη στην εγκατάσταση του κτιρίου. Τα φωτοβολταϊκά συστήματα του ειδικού αυτού προγράμματος αποτελούν, κατά το άρθρο 1 της απόφασης αυτής, σταθερές εγκαταστάσεις μικρής ισχύος (μέχρι 10 kWp), που τοποθετούνται στο δώμα, τη στέγη, τις όψεις, τα στέγαστρα και τα σκιάστρα κτιρίων, κύριας ή βοηθητικής χρήσης, τα οποία (κτίρια) χρησιμοποιούν οι δικαιούχοι ένταξης στο πρόγραμμα είτε για κατοικία τους, είτε για άσκηση δραστηριότητας πολύ μικρής επιχείρησης, είτε, στην περίπτωση που δικαιούχοι είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, για την ασκούμενη από τα πρόσωπα αυτά δραστηριότητα. Ο κύριος σκοπός της

εγκατάστασης των φωτοβολταϊκών συστημάτων του προγράμματος αυτού δεν είναι η πώληση της παραγόμενης απ' αυτά ηλεκτρικής ενέργειας που εγχέεται στο δίκτυο ως επιχειρηματικής δραστηριότητας, αλλά πρωτίστως η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του δικαιούχου του προγράμματος με τη μορφή του συμψηφισμού του αντιτίμου της εγχεόμενης στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από το φωτοβολταϊκό με την αξία της καταναλισκόμενης από το δικαιούχο του προγράμματος ηλεκτρικής ενέργειας για την ασκούμενη στο ακίνητο χρήση (άρθρο 6 υ.α.), ώστε η λειτουργία του φωτοβολταϊκού συστήματος στα πλαίσια του προγράμματος αυτού εντάσσεται στην ήδη ασκούμενη από το δικαιούχο του προγράμματος χρήση στο ακίνητο (κατοικία, άσκηση δραστηριότητας πολύ μικρής επιχείρησης, άσκηση της δραστηριότητας του ενταχθέντος στο πρόγραμμα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα). Εξάλλου, η παραγόμενη ενέργεια από τα φωτοβολταϊκά του εν λόγω προγράμματος εγχέεται στο δίκτυο χαμηλής τάσης (άρθρο 1 παρ. 1) και η σύνδεση του φωτοβολταϊκού συστήματος στο δίκτυο διανομής χαμηλής τάσης διενεργείται με τη χρησιμοποίηση της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος με την οποία τροφοδοτείται η ηλεκτρική εγκατάσταση του κτιρίου του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος, όταν αυτό είναι τεχνικά δυνατό. Σε κάθε, όμως, περίπτωση η σύνδεση του φωτοβολταϊκού αντιστοιχεί σε υφιστάμενο αριθμό παροχής του κτιρίου επί του οποίου αυτό εγκαθίσταται που ανήκει στον κύριο του φωτοβολταϊκού (άρθρο 4 παρ. 1). Κατ' ακολουθία τούτων, εφόσον τα φωτοβολταϊκά συστήματα του πιο πάνω προγράμματος αποτελούν, κατά τα ήδη αναπτυχθέντα στην παράγραφο 14 της παρούσας, απλές εγκαταστάσεις της παραγράφου 19 του άρθρου 2 του ΝΟΚ (ν. 4067/2012) του κτιρίου όπου τοποθετούνται και η παραγόμενη απ' αυτά ηλεκτρική ενέργεια εξυπηρετεί τις ενεργειακές ανάγκες της ήδη ασκούμενης χρήσεως στο κτίριο αυτό, για την οποία (χρήση του ακινήτου) έχουν ήδη υπολογιστεί και καταβάλλονται το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων μέσω του εκδιδόμενου λογαριασμού κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος για την ήδη υπάρχουσα στο ακίνητο παροχή κατανάλωσης με την οποία συνδέεται ή στην οποία αντιστοιχείται η σύνδεση του φωτοβολταϊκού, δεν συντρέχει προϋπόθεση διαφοροποίησης του πιο πάνω καταβαλλόμενου τέλους και φόρου για το ακίνητο αυτό και, επομένως, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος με το πρόγραμμα αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση καταβολής ενιαίου ανταποδοτικού τέλους και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων κατ' άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 25/1975 και 10 του ν. 1080/1980.

26. Επίσης, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από αυτοπαραγωγούς με χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ειδικότερα με χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων προβλέπεται στο άρθρο 14Α του ν. 3468/2006, που προστέθηκε με

την παράγραφο 2 του άρθρου 6 του ν. 4203/2013, στην παράγραφο 10 του άρθρου 11 του ν. 4513/2018 για τις Ενεργειακές Κοινότητες, στο άρθρο 14B του ν. 3468/2916 για τους ο.τ.α. α' και β' βαθμού και στην κατ' εξουσιοδότηση του τετάρτου εδαφίου της παραγράφου 1 του πιο πάνω άρθρου 14A του ν. 3468/2006 και του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 10 του άρθρου 11 του ν. 4513/2018 εκδοθείσα με αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α. (η τελευταία αυτή απόφαση κατέργησε την προϊσχύσασα με αριθμό ΑΠΕΗΛ/Α/Φ1/οικ.175067/19-04-2017 υ.α. που αφορούσε ενεργειακό και εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό μόνον για φωτοβολταϊκούς σταθμούς και η οποία, με τη σειρά της, είχε καταργήσει την με αριθμό ΑΠΕΗΛ/Α/Φ1/οικ.24461/30-12-2014 υ.α. που αφορούσε μόνον ενεργειακό συμψηφισμό από φωτοβολταϊκούς σταθμούς και οι ρυθμίσεις των οποίων ήταν παρεμφερείς με τις ήδη ισχύουσες ρυθμίσεις της με αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α.). Παραβλέποντας την προβλεπόμενη από το άρθρο 14B του ν. 3468/2016 αυτοπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ο.τ.α. α' και β' βαθμού, οι οποίοι απαλλάσσονται από το ενιαίο τέλος, το φόρο ηλεκτροδοτούμενων χώρων και το ΤΑΠ (άρθρο 82 παρ. 1 περ. α' β.δ/τος 24-09/20-10-1958 και άρθρο 24 παρ. 7Α περ. α' ν. 2130/1993), η προβλεπόμενη από την ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α. παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με εφαρμογή ενεργειακού συμψηφισμού ή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού αποβλέπει κυρίως και πρωτίστως, κατά ρητή πρόβλεψη του νόμου, στην κάλυψη των ιδίων αναγκών των αυτοπαραγωγών (άρθρο 14Α παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο του ν. 3468/2016, άρθρο 11 παρ. 10 εδάφιο πρώτο του ν. 4513/2018) και μόνον τυχόν πλεόνασμα της ενέργειας που προκύπτει από το συμψηφισμό της παρασχεθείσας και καταναλωθείσας ενέργειας στις εγκαταστάσεις των αυτοπαραγωγών ή στις εγκαταστάσεις καταναλωτών της Ενεργειακής Κοινότητας που έχουν ενταχθεί στον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό, διοχετεύεται στο δίκτυο χωρίς δικαίωμα αποζημίωσης των αυτοπαραγωγών (άρθρο 14 Α παρ. 1 εδάφιο πέμπτο του ν. 3468/2006, άρθρο 5 παρ. 2 περ. α', β' και γ'), με εξαίρεση την προβλεπόμενη στο νόμο δυνατότητα διαθέσεως στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας έναντι αντιτίμου μέχρι του 20% και ειδικά για αγροτική εκμετάλλευση μέχρι του 75% του πλεονάσματος της παραγόμενης ενέργειας (άρθρο 13 παρ. 5 ν. 4414/2016 και 62 ν. 4643/2019), ενώ προβλέπεται και αποζημίωση μόνον για το 20% της πλεονάζουσας ενέργειας των σταθμών που εγκαθίστανται από δημόσιους φορείς σε δικές τους εγκαταστάσεις στο πλαίσιο διευρωπαϊκών προγραμμάτων (άρθρο 14Α παρ. 4 ν. 3468/2006). Εν προκειμένω, πρόκειται για σταθμούς παραγωγής σχετικά μικρής ισχύος (κατά κανόνα μέχρι 20 kW στο διασυνδεδεμένο σύστημα και δίκτυο και 10 kW στο δίκτυο των μη διασυνδεδεμένων νησιών ή μέχρι το 50% της συμφωνημένης ισχύος των εξυπηρετούμενων καταναλώσεων και με μέγιστη ισχύ έως 1 MW στο

διασυνδεδεμένο σύστημα και δίκτυο και μέχρι 500 kW στο δίκτυο των μη διασυνδεδεμένων νησιών, άρθρο 4 ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α.). Επομένως και στην περίπτωση αυτή, όπως και στα φωτοβολταϊκά στις στέγες του προγράμματος της με αριθμό 12323/ΓΓ 175/2009 κ.υ.α., πρόκειται για σταθμούς, μικρής σχετικά ισχύος, με κύριο σκοπό την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των αυτοπαραγωγών και όχι για σταθμούς με κύριο σκοπό την πώληση της παραγόμενης απ' αυτά ηλεκτρικής ενέργειας που εγχέεται στο σύστημα μεταφοράς ή στο δίκτυο διανομής στα πλαίσια ασκούμενης αντίστοιχης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εξάλλου, στον ενεργειακό συμψηφισμό, ο φωτοβολταϊκός σταθμός εγκαθίσταται είτε στον ίδιο χώρο με την εγκατάσταση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, είτε σε όμορο αυτού χώρο, επί του οποίου ο αυτοπαραγωγός έχει νόμιμο δικαίωμα χρήσης (άρθρο 2 παρ. 1 και άρθρο 3 παρ. 1α ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α.). Στον δε εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό η εγκατάσταση του φωτοβολταϊκού σταθμού πραγματοποιείται είτε στο χώρο μίας από τις εγκαταστάσεις κατανάλωσης του εικονικού συμψηφισμού είτε και σε χώρο εκτός των εγκαταστάσεων κατανάλωσης (όμορο ή μη), είτε στο χώρο της μοναδικής εγκατάστασης του εικονικού συμψηφισμού ή όμορο αυτού για την περίπτωση που ο σταθμός παραγωγής και η εγκατάσταση κατανάλωσης τροφοδοτούνται από διαφορετικές παροχές και επί του οποίου (χώρου εγκατάστασης) ο αυτοπαραγωγός έχει νόμιμο δικαίωμα χρήσης (άρθρο 2 παρ. 2 και άρθρο 3 παρ. 1β ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α.). Σε κάθε περίπτωση ο σταθμός μπορεί να εγκαθίσταται και σε κοινόχρηστο ή κοινόκτητο χώρο ακινήτου ή μέρους αυτού, επί του οποίου έχει νόμιμο δικαίωμα χρήσης ο αυτοπαραγωγός, που μπορεί να είναι και οι συνιδιοκτήτες του χώρου (άρθρο 3 παρ. 2 ΥΠΕΝ/ΔΑΠΕΕΚ/15084/382/2019 υ.α.). Ακολουθώντας, στον ενεργειακό συμψηφισμό η σύνδεση του φωτοβολταϊκού σταθμού στο δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται μέσω της παροχής που τροφοδοτείται η εγκατάσταση κατανάλωσης και αποτελεί μέρος της εσωτερικής ηλεκτρικής εγκατάστασης του αυτοπαραγωγού, επ' ονόματι του οποίου υφίσταται και η παροχή κατανάλωσης, στον αριθμό της οποίας αντιστοιχεί η σύνδεση του φωτοβολταϊκού σταθμού (άρθρο 13 παρ. 1 περ. α'). Στη δε περίπτωση του εικονικού συμψηφισμού, η σύνδεση του φωτοβολταϊκού σταθμού στο δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται είτε με τον αμέσως προαναφερθέντα τρόπο, όταν υπάρχει εγκατάσταση κατανάλωσης που βρίσκεται στον ίδιο ή όμορο χώρο με την εγκατάσταση του φωτοβολταϊκού (άρθρο 13 παρ. 1 περ. β' υποπερ. αα'), είτε γίνεται με τη χρήση νέας παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, όταν δεν υπάρχει εγκατάσταση κατανάλωσης στον ίδιο ή όμορο χώρο με το φωτοβολταϊκό σταθμό ή υπάρχει, αλλά δεν επιλέγεται για σύνδεση (άρθρο 13 παρ. 1 περ. β').

27. Κατ' ακολουθία τούτων, τόσο στον ενεργειακό, όσο και στον εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό, στην περίπτωση που η φωτοβολταϊκή εγκατάσταση τοποθετείται και λειτουργεί στο χώρο του ακινήτου που βρίσκεται και λειτουργεί και η εγκατάσταση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, στην παροχή της οποίας συνδέεται ή στο μετρητή της οποίας αντιστοιχίζεται ο φωτοβολταϊκός σταθμός, εφόσον η εγχυόμενη από το σταθμό παραγωγής ηλεκτρική ενέργεια στο σύστημα μεταφοράς ή το δίκτυο διανομής συμψηφίζεται με την ηλεκτρική ενέργεια που απορροφάται μέσω της εγκατάστασης κατανάλωσης για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του πιο πάνω ακινήτου, στο οποίο είναι εγκαταστημένες και λειτουργούν και οι δύο εγκαταστάσεις (φωτοβολταϊκού και κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας), η παραγόμενη από το φωτοβολταϊκό σταθμό ηλεκτρική ενέργεια εξυπηρετεί τις ενεργειακές ανάγκες της ήδη ασκούμενης χρήσεως στο ακίνητο αυτό, για την οποία (χρήση του ακινήτου) έχουν ήδη υπολογιστεί και καταβάλλονται το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων μέσω του εκδιδόμενου λογαριασμού κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος για την ήδη υπάρχουσα στο ακίνητο παροχή κατανάλωσης, στην οποία συνδέεται ή με τον μετρητή της οποίας αντιστοιχείται ο φωτοβολταϊκός σταθμός. Με δεδομένο δε ότι τα φωτοβολταϊκά συστήματα αποτελούν εγκαταστάσεις των κτιρίων της παραγράφου 19 του άρθρου 2 του ΝΟΚ (ν. 4067/2012), όπως προαναφέρθηκε στην 14^η παράγραφο της παρούσας, δεν συντρέχει προϋπόθεση διαφοροποίησης του πιο πάνω καταβαλλόμενου τέλους και φόρου για το ακίνητο αυτό και, επομένως, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος στην περίπτωση αυτή δεν δημιουργεί υποχρέωση καταβολής ενιαίου ανταποδοτικού τέλους και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων κατ' άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 25/1975 και 10 του ν. 1080/1980.

28. Στην περίπτωση, όμως, που ο φωτοβολταϊκός σταθμός τοποθετείται και λειτουργεί σε διαφορετικό ακίνητο (όμορο χώρο ή και μη όμορο στον εικονικό συμψηφισμό) απ' αυτό που βρίσκεται και λειτουργεί η εγκατάσταση κατανάλωσης ή οι εγκαταστάσεις κατανάλωσης επί εικονικού συμψηφισμού, ναι μεν η παραγόμενη και εγχυόμενη στο σύστημα ή το δίκτυο ηλεκτρική ενέργεια από τον φωτοβολταϊκό σταθμό καλύπτει με τη μέθοδο του συμψηφισμού τις ενεργειακές ανάγκες των ακινήτων στα οποία είναι τοποθετημένες και λειτουργούν οι εγκαταστάσεις κατανάλωσης που συμμετέχουν στο συμψηφισμό και εξυπηρετεί την ασκούμενη στα ακίνητα αυτά χρήση, το ενιαίο, όμως, ανταποδοτικό τέλος και ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων που αντιστοιχεί στη χρήση για το ακίνητο, όπου είναι εγκαταστημένος και λειτουργεί ο φωτοβολταϊκός σταθμός, δεν περιλαμβάνεται στο ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και το φόρο που καταβάλλεται, μέσω των λογαριασμών κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος, για τη αντίστοιχη χρήση των ακινήτων όπου είναι εγκατεστημένες και λειτουργούν οι εγκαταστάσεις

κατανάλωσης. Εφόσον δε πρόκειται για χρήση μη στεγασμένου χώρου προς κάλυψη δια συμψηφισμού των αναγκών του αυτοπαραγωγού σε ηλεκτρική ενέργεια για την ασκούμενη χρήση στα ακίνητα στα οποία είναι τοποθετημένες και λειτουργούν οι εγκαταστάσεις κατανάλωσης που συμμετέχουν στο συμψηφισμό και εξυπηρετεί την ασκούμενη στα ακίνητα αυτά κυριαρχούσα χρήση, θα οφείλεται ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και ο αντίστοιχος φόρος μόνον στην περίπτωση που η πιο πάνω εξυπηρετούμενη με τον ενεργειακό συμψηφισμό χρήση αφορά οικονομική δραστηριότητα που ασκείται σε «μη εστεγασμένο χώρο» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975. Επομένως, εάν πρόκειται για ενεργειακό συμψηφισμό ή εικονικό ενεργειακό συμψηφισμό που μετέχει μία εγκατάσταση κατανάλωσης, θα οφείλεται ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και ο αντίστοιχος φόρος, μόνον στην περίπτωση που η χρήση που ασκείται στο ακίνητο, όπου είναι εγκαταστημένη και λειτουργεί η εγκατάσταση κατανάλωσης, αφορά οικονομική δραστηριότητα που ασκείται σε «μη εστεγασμένο χώρο» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975. Στην δε περίπτωση του εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού που συμμετέχουν περισσότερες της μίας εγκαταστάσεις κατανάλωσης ή εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού από Ενεργειακή Κοινότητα, τότε μόνον θα οφείλεται ενιαίο ανταποδοτικό τέλος και ο αντίστοιχος φόρος για τον μη στεγασμένο χώρο εγκατάστασης και λειτουργίας του φωτοβολταϊκού σταθμού, όταν η ηλεκτρική ενέργεια που εισέρχεται στις εγκαταστάσεις κατανάλωσης που συμμετέχουν στο συμψηφισμό, σκοπό έχει να καλύψει αποκλειστικά ή προεχόντως τις ενεργειακές ανάγκες ασκούμενης οικονομικής δραστηριότητας σε ακίνητα των εγκαταστάσεων κατανάλωσης που ασκείται σε «μη εστεγασμένο χώρο» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975.

Τούτο δε, διότι, κατά τα προαναφερθέντα στην 19^η παράγραφο της παρούσας, εάν η χρήση που ασκείται στο ακίνητο της εγκατάστασης κατανάλωσης ή, στην περίπτωση εικονικού συμψηφισμού, η κυριαρχούσα χρήση στα ακίνητα των εγκαταστάσεων κατανάλωσης που συμμετέχουν στο συμψηφισμό, είναι, είτε αυτή της κατοικίας, είτε πρόκειται για χρήση που εξυπηρετεί κοινωφελή, μη κερδοσκοπικό ή φιλανθρωπικό σκοπό ή αφορά οικονομική δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975, δεν παράγεται υποχρέωση καταβολής του ενιαίου τέλους και του αντίστοιχου φόρου για μη στεγασμένους χώρους, όπως ο χώρος που έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί ο φωτοβολταϊκός σταθμός, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι ο σταθμός, πέραν των φωτοβολταϊκών στοιχείων (πανέλα ή συστοιχίες κλπ.), δεν περιλαμβάνει συνοδά έργα που αποτελούν στεγασμένο χώρο.

29. Οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους, Αθηνά Αλεφάντη, Αθανάσιος Θεοχάρης και Ιωάννα Λεμπέση, διατύπωσαν, επιπλέον, την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη:

α. Όπως επισημαίνεται στην 16^η παράγραφο της παρούσας γνωμοδότησης, η πάγια θέση της νομολογίας, λόγω ακριβώς, του ανταποδοτικού χαρακτήρα του επίμαχου τέλους, είναι ότι, τα στοιχεία της ανταποδοτικότητας (συνδρομή ανάγκης επέκτασης της παρεχόμενης από τους δήμους υπηρεσίας, της κατάλληλης οργάνωσής της και της πραγματικής παροχής της), θα πρέπει να προκύπτουν κατά τρόπο σαφή και επαρκώς αιτιολογημένο, από την οικεία κανονιστική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, με την οποία επιβάλλεται το εν λόγω ενιαίο ανταποδοτικό τέλος. Παράλληλα, όμως, όπως από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 και τη σχετική νομολογία προκύπτει, η επιβολή του επίμαχου τέλους, αλλά και η έκταση της αντίστοιχης επιβάρυνσης, συναρτάται, προεχόντως, με την «εξυπηρετούμενη από το ακίνητο χρήση ή δραστηριότητα».

β. Με βάση, επομένως, τα ανωτέρω και δεδομένου ότι: α) η λειτουργία των φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων, κατά την παρούσα ειδικότερη γνώμη, ασφαλώς και δεν συνεπάγεται, κατά την κοινή πείρα και λογική, χρήση ή δραστηριότητα, αντίστοιχη ή ανάλογη άλλων επιχειρηματικών εγκαταστάσεων, η λειτουργία των οποίων δημιουργεί, σε αντίθεση με τις φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, την ανάγκη παροχής υπηρεσιών που δικαιολογούν την επιβολή του επίμαχου τέλους και β) η υφιστάμενη νομολογία δεν αφορά, ειδικά, σε περιπτώσεις επιβολής του επίμαχου τέλους για φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, επιβεβλημένη και σκόπιμη είναι, σε όλες, ανεξαιρέτως, τις περιπτώσεις η υποχρέωση των δήμων να τεκμηριώνουν, στις σχετικές αποφάσεις τους, τη συνδρομή του στοιχείου της ανταποδοτικότητας, προκειμένου να αναδεικνύεται η συνδρομή του εν λόγω στοιχείου ως προέχουσας προϋπόθεσης επιβολής του επίμαχου τέλους.

Απάντηση.

30. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε΄) γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ως εξής:

α) Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων επί κτιρίου ή στον ακάλυπτο χώρο οικοπέδων σε περιοχή εντός σχεδίου πόλεως ή εντός οικισμού προ του 1923 ή οικισμού με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, καθώς και επί κτιρίου που βρίσκεται σε περιοχή εκτός σχεδίου πόλεως ή των πιο πάνω οικισμών, δεν δημιουργεί επί πλέον υποχρέωση ως προς το οφειλόμενο για το ακίνητο αυτό τέλος ακίνητης περιουσίας. Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στοιχείων σε αδόμητο γήπεδο σε περιοχή εκτός σχεδίου ή εκτός των πιο πάνω οικισμών δεν δημιουργεί υποχρέωση καταβολής τέλους ακίνητης περιουσίας, το αυτό δε ισχύει και για τα συνοδά έργα της φωτοβολταϊκής εγκατάστασης υπό την προϋπόθεση ότι δεν πρόκειται για κατασκευές που αποτελούν κτίσματα κατά την πολεοδομική νομοθεσία.

β) Ακίνητο επί του οποίου λειτουργεί σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά προς διάθεση της παραγόμενης ενέργειας στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ακίνητο οικονομικής δραστηριότητας με χρήση μη στεγασμένων χώρων που υπάγεται στα ακίνητα της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975) αιτιολογεί την επιβολή ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού, με καθορισμό αντίστοιχου ειδικού συντελεστή, ως διαβάθμιση του γενικού συντελεστή των πάσης φύσεως οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων.

γ) Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος με το πρόγραμμα της 12323/ΓΓ175/2009 κ.υ.α. (Φ/Β στη στέγη) δεν επάγεται επιπρόσθετη υποχρέωση καταβολής ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού, καθώς και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων, έναντι της ήδη υφισταμένης υποχρέωσης για τη χρήση του ακινήτου με τη σύνδεση της παροχής της εγκατάστασης κατανάλωσης, με την οποία συσχετίζεται το φωτοβολταϊκό.

δ) Η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τις μορφές του ενεργειακού συμψηφισμού και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού σε χώρο ακινήτου, όπου βρίσκεται και λειτουργεί και εγκατάσταση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, στην παροχή της οποίας συνδέεται ή στο μετρητή της οποίας αντιστοιχίζεται ο φωτοβολταϊκός σταθμός, δεν επάγεται επιπρόσθετη υποχρέωση καταβολής ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού, καθώς και του αντιστοιχούντος φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων, έναντι της ήδη υφισταμένης υποχρέωσης για τη χρήση του ακινήτου με τη σύνδεση της παροχής της εγκατάστασης κατανάλωσης, με την οποία συσχετίζεται το φωτοβολταϊκό.

ε) Όταν φωτοβολταϊκός σταθμός για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με τις μορφές του ενεργειακού συμψηφισμού και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, εγκαθίσταται σε ακίνητο που δεν λειτουργεί εγκατάσταση κατανάλωσης που συμμετέχει στο συμψηφισμό (όμορος χώρος ή και μη όμορος επί εικονικού συμψηφισμού), οφείλεται ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού για το χώρο εγκατάστασης του φωτοβολταϊκού σταθμού, καθώς και ο αντίστοιχος φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων, με βάση τη χρήση (αποκλειστική ή κυριαρχούσα) που ασκείται στα ακίνητα στα οποία είναι τοποθετημένες και λειτουργούν οι εγκαταστάσεις κατανάλωσης και ειδικότερα, εάν η χρήση αφορά οικονομική δραστηριότητα που ασκείται σε «μη εστεγασμένο χώρο» της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975, για το σύνολο της επιφάνειας του φωτοβολταϊκού, ενώ για την περίπτωση αποκλειστικής ή κυριαρχούσας χρήσης στις εγκαταστάσεις κατανάλωσης εκείνης της κατοικίας ή δραστηριότητας

κοινωφελούς - μη κερδοσκοπικού - φιλανθρωπικού σκοπού, καθώς και οικονομικής δραστηριότητας που δεν εμπίπτει στην παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 25/1975), μόνο για τους στεγασμένους χώρους, όταν ο φωτοβολταϊκός σταθμός, πλην των φωτοβολταϊκών στοιχείων (πανέλα ή συστοιχίες κλπ.), περιλαμβάνει και συνοδά έργα που αποτελούν στεγασμένο χώρο.-

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 08-01-2021

Η Πρόεδρος

Νίκη Μαριόλη

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Δημήτριος Καμάρης

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.